

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING

„OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: — Dankbetuiging. — Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage. — Het jaar dat voorbij ging. — Japansche Kolonisatie in Indië. — Herinneringen uit het Indië van een Oud-gast. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — 'Uit den Verre Vreemde. — De laatste gang. — Nagekomen Berichten. — Boek-aankondiging. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — Bestemd voor uitzending naar Ned.-Indië. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Adresveranderingen. — Bioscoopnieuws. — Mutatiestaat van 4 tot 11 Januari 1933.

Dankbetuiging.

Het Hoofdbestuur betuigt langs dezen weg zijn dank aan allen, die ter gelegenheid van het verleenen van het Koninklijk praedicaat aan de Vereeniging, blijk gaven van hunne belangstelling.

Dat ook onze leden in de verleende onderscheiding een bewijs zien, dat het doel, het streven en het werken van onze Vereeniging door het Hoogste Gezag op prijs wordt gesteld en daarvoor aan de leiding lof toebrengen, stemt het Hoofdbestuur zeer erkentelijk; het wordt daardoor aangemoedigd om, ondanks somtijds tot uiting komende afwijkende meening, op den gevolgen weg voort te gaan. De ongunst der tijden laat ook onze Vereeniging niet ongemoeid; het strekt echter tot verheugenis, dat zij zich behoorlijk kan staande houden en bij machte is om met haar streven onvermoeid werkzaam te blijven in den geest van haar devies:

„Oost en West en Nederland
Krachtig door het Rijksverband”.

Tevens dank aan hen, die het Hoofdbestuur een gelukwensch aanboden bij de jaarswisseling.

HET HOOFDBESTUUR.

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeerden, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOFDBESTUUR.

Het jaar dat voorbij ging.

II.

Met een enkel woord wezen wij in het eerste gedeelte van dit Jaaroverzicht reeds op den arbeid van den Volksraad, een arbeid, die in het afgelopen jaar zeer omvangrijk en meermalen van ongewoon groote beteekenis was. Wij herinneren slechts aan de buitengewone zitting van het college in December j.l. waarin de suikerontwerpen werden behandeld.

De begrotingsarbeid in den Volksraad hokte in het jaar, dat voorbijging. De onderwijsbegroting werd na een opgewonden slotdebat verworpen met 31 tegen 27 stemmen; zij zal nu binnenkort door de Tweede Kamer moeten worden vastgesteld. Gedurende de begrotingszittingen bleek het, dat er inlandsche leden in het college een zetel innemen, die geen juist besef hebben van den geest van het parlementarisme. Bij dergelijke gelegenheden voelt men ook in den Volksraad een betreurenswaardig te veel aan „politiek”.

Het onderwijs heeft overigens in het afgelopen jaar wel in het bijzonder de aandacht der regeering gehad. De „wilde scholen”-ordonnantie was daarvan een uitvloeisel. Van belang was de reis, door den Directeur van Onderwijs, prof. Schrieke, naar de Molukken en Nieuw-Guinea gemaakt. De daar noodig geworden bezuinigingen konden in goede overeenstemming met de kerk, de zending en de missie worden vastgesteld. Wij moeten hier ook de reis van een anderen departementschef revereeren, namelijk van den Directeur van Gouvernementsbedrijven, ir. De Jongh, die „eventjes” per vliegtuig heen en weer naar Holland ging met het doel het contact te versterken tusschen de adviseurs der Indische regeering in tinzaken met de delegatie in het Internationale Incomité. De restrictie stelt Indië voor verschillende vraagstukken en deze moeten door de betrokken personen zoo goed en ook zoo vlug mogelijk, worden opgelost. In dit opzicht, was de reis van dezen departementschef stellig zeer vruchtbaar.

Wij hebben zooeven het woord „restrictie” gebruikt en dit woord vindt men terug op elk terrein van Indië's economisch leven gedurende het afgelopen jaar. Restrictie — bekrimping — bezuiniging, geen tak van het bedrijfsleven, geen onderdeel der gouvernementdiensten, bleef ervoor gespaard. Een groote inkrimping van het beplantbare tabaksareaal moest worden toegepast, waarbij een aantal ondernemingen gesloten moest worden. Op tal van rubberondernemingen werd de tap geheel of gedeeltelijk stop gezet. De thee- en suikerrestrictie hebben maandenlang onderwerp van beraadslaging gevormd. Het Legerbestuur in Indië kwam in het afgelopen jaar met ingrijpende bezuinigingsplannen, die opheffing van verschillende afdelingen en korpsen tengevolge hebben. Ongeveer 2700 militairen zullen worden afgevoerd, waardoor jaarlijks f2.700.000 wordt bespaard.

De cijfers in het afgelopen jaar gepubliceerd betreffende het Hooger Onderwijs in Indië, geven echter allermint een beeld van „restrictie”. Op alle drie Hoogescholen nam het percentage inheemschen aanzienlijk toe in vergelijking met dat der Chineesche en Europeesche elementen. Dit verschijnsel dient men niet zonder bezorgdheid te beschouwen. Het intellectueel proletariaat, dat op deze wijze wordt gekweekt, kan Indië, dat meer dan ooit, behoefte heeft aan menschen die een vak verstaan en die zich niet in politieke avonturen laten meeslepen, onmogelijk goede diensten bewijzen.

Ook met de instelling van commissies is men in het afgelopen jaar niet zuinig geweest... Laten wij er enkele van in de herinnering terugroepen. Zoo werd o.a. in het leven geroepen een „Overdrachtscommissie” welke ten doel heeft uitgewerkte voorstellen in te dienen omtrent de verdere overdracht van de Staatstaak op lagere gemeenschappen, dat wil zeggen, het betrekken van de locale overheidsorganen in de uitoefening der centrale overheidsbemoelingen. Voorts werd ingesteld een grond- en woningcommissie, welke tot taak heeft de regeering te adviseeren of en eventueel hoe het mogelijk zal zijn een economischer of doeltreffender beleid te voeren ten aanzien van het bezit van den lande aan terreinen en woningen. Een speciale commissie werd nog ingesteld voor het nagaan van bezuinigingen bij den Volksraad. In Nederland kwam tot stand een Commissie van Advies nopens bevordering der economische samenwerking tusschen Nederland en Indië, onder voorzitterschap van prof. mr. dr. G. W. J. Bruins.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag

Telefoon 332739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort

Zwembaden • Kuipbaden • Stortbaden

Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden

— Waterbehandeling — 5167

Centraal Kamerverhuurkantoor Noordeinde 18a.

Telefoon 114224.

Uw raadsman bij HUUR en VERHUUR van GEMEUBILEERDE KAMERS en ÉTAGES.

Inschrijving, inlichting gratis. 5082

PRIVÉ DANSLES

5174

DANSINSTITUUT H. J. TIMMER
ARCHIMEDESSTR. 64. Tel. 337007. DEN HAAG

Boekhandel E. NOORDIJK
BANKA STRAAT 14a — DEN HAAG
Telefoon 111434 5388

ALLE SCHOOLBOEKEN

Romans • Leesgezelschappen • Bibliotheek
Schrijf- en Teekenbehoeften

Van der Linden's Woontechniek
Voor 't gedistingeerde Interieur

Meubelmakerij Behangerij Stoffeerdery Verhuizingen
VAN DER LINDEN

J. S. BACH STRAAT 51 — UTRECHT
Fabriek OUDENRIJN 38 — Telefoon 14819

Vertegenwoordigers overal te ontbieden. 5162

Abonneert U op:

en

Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE

TOREN STRAAT 27 — DEN HAAG

Telefoon 116120 5394

**VOORLICHTING en BIJSTAND in ALLE
FISCALE AANGELEGENHEDEN**
J. A. MONOD DE FROIDEVILLE
BELASTINGADVISEUR 5615
Ook Indische Inkomsten- en Vermogensbelasting
van 9-12 en 2-5 uur
te 'S-GRAVENHAGE, Jullana van
Stolberglaan 125 — Telefoon 770471 —

De toepassing van bezuinigingsmaatregelen bij de politie in het afgelopen jaar ging gepaard met een driester optreden van rooverbenden, voornamelijk in West-Java. Het aantal rampokpartijen liep op naar een onheilspellend hoogtepunt evenals het aantal fraudes en verduisteringen door particulieren en ambtenaren gepiegd. Wat dit laatste betreft, willen wij niet in details treden. Wij herinneren slechts aan het groote tekort bij de militaire pensioenfonds, een zaak waaraan een dramatisch slot kwam kort vóór het einde van het jaar. Wij zijn hiermede op het gebied der „faits divers" in de Indische samenleving gekomen. Er waren er verscheidene in den loop van het jaar dat voorbijging, die meer dan gewone aandacht hebben gevraagd. De moord op een Europeesche dame in Batavia ligt nog versch in het geheugen. Een buitengewoon hevige brand, welke catastrophale afmetingen aannam, heeft op het prachtige, door toeristen uitverkoren Idjerplateau gewoed. Ook de aviatick eischte slachtoffers. Een vliegtuig verongelukte bij Soerabaia, waarbij het verlies van de geheele bemanning, bestaande uit de sergeant-vliegtuigmakers Leder en Jetten, den majoor-konstabel Christiani en een inlandschen korporaal te betreuren viel. Zij vonden den dood bij de vervulling van hun plicht. In Juni werd te Kota Radja een nieuw Van Heutsz-monument in tegenwoordigheid van bijna alle militaire en civiele autoriteiten onthuld.

Voor „Indië in Nederland" was het afgelopen jaar van groote betekenis, in de eerste plaats door het feit, dat gedurende bijna vijf maanden de Indische tentoonstelling in het Haagsche Westbroekpark duizenden bezoekers trok, zoodat aan deze expositie een groote culturele en koloniaal-propagandistische betekenis mocht worden toegekend. Op het „Nederland Overzee-Congres", in Juni op de tentoonstelling gehouden, werden door een aandachtig publiek verscheidene voordrachten, betreffende Nederlandsche volkskracht in Oost en West, gevolgd. Het congres had plaats mede onder auspiciën onzer vereeniging. In een stelselmatig geheel deed men uitkomen hetgeen Nederland en Nederlandsche onderdanen in en voor Indië hebben verricht, waardoor meer belangstelling voor het overzeesche gebied werd gewekt en waardoor tevens de band tusschen het moederland en de overzeesche gewesten, werd versterkt. Van lofwaaardige activiteit gaf onze Vereeniging ook blijk, toen zij aan Prinses Juliana, bij de opening der tentoonstelling, het eerste exemplaar aanbod van het fraaie „Gedenkboek" van de Nederlandsche deelneming aan de koloniale tentoonstelling te Parijs. De nood-der tijden in Indië had uiteraard in het moederland de volle aandacht. Het hier te lande opgerichte Indisch Crisis-comité, liet niets na om de slachtoffers der crisis in Indië zooveel mogelijk tegemoet te komen.

Een aantal mannen aan wie Indië en aan wie ook onze Vereeniging grooten dank verschuldigd is, werden in het afgelopen jaar uit ons midden weggenomen. Na een lang en nuttig leven ontsiep dr. J. W. IJzerman. De oud-secretaris-generaal van het Koloniaal Instituut, de heer Th. F. A. Delprat, was eveneens een warm vriend van Indië, wiens heengaan in breeden kring diep werd betreurd. Een groot verlies, in het bijzonder voor de Haagsche afdeling onzer Vereeniging, betekende het heengaan van den heer L. A. Bakhuis. Suriname verloor een trouw vriend in dr. C. F. Schoch, den oud-hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank.

Als een feit van betekenis, dat „Indië in Nederland" betreft, releveeren wij nog de opening van het nieuwe, fraaie gebouw van den Rotterdamschen Lloyd op den Korte Vijverberg in Den Haag. De tweede helft van de laatste maand van het jaar was voor onze Vereeniging van groote betekenis doordien haar, op 17 December j.l., het praedicaat „Koninklijke" werd toegekend.

Voor onze overzeesche gewesten in de West, was 1932 al even somber als voor die in de Aziatische wateren. De werkloosheid in Suriname nam eerder toe dan af. De berichten omtrent de opzienbarende vondst van 40 K.G. goud op het placer—De Jong aan de Miendrineti brachten enig licht in de duisternis. De Surinaamsche sinaasappel was het smakelijke object eener krachtig gevoerde propaganda, maar over de exportwaarde ervan zijn de meeningen nog verdeeld. De Gouverneur van Suriname kwam in December van het afgelopen jaar naar Nederland, ten einde verschillende belangen van de kolonie persoonlijk met het centraal bestuur te komen bespreken.

Curaçao vroeg voor verschillende interne aangelegenheden in het afgelopen jaar meermalen de belangstelling in de moederlandsche pers. Willemstad en Bonaire werden door zwaar weer geteisterd, maar de aangerichte schade was niet omvangrijk. Vermelding verdient nog de reis van den Gouverneur naar de Bovenwindsche eilanden.

Het jaar dat voorbijging, was voor onze overzeesche gewesten in Azië en Amerika, een zeer moeilijk jaar. Wij zien het niet met weemoed na, maar wij willen ook niet met angst en beven het nieuwe jaar beginnen. Kop-óp! De koloniale geest is in ons Hollanders altijd groot en sterk geweest en voor hen kunnen de moeilijkheden, die ons nog wachten, niet onoverwinnelijk zijn.

Het „Koloniaal Weekblad", dat in het afgelopen jaar ook zijn moeilijkheden had, hoopt binnen niet te langen tijd in nieuw gewaad te verschijnen. Het bestuur van onze Vereeniging streeft er naar het blad naar inhoud en uiterlijk te maken tot een orgaan, dat er niet weinig toe zal bijdragen, den band te versterken die de leden van „Oost en West" bijeenhoudt. Hopen wij, dat aan het einde van dit jaar kan worden vastgesteld, dat dit streven met succes werd bekroond.

Oost en West en Nederland,
Krachtig door het Rijksverband,

blijft de kernspreuk onzer Vereeniging. Wij voegen er, naar oude traditie bij de wisseling van het jaar een rijm-wensch voor onze Vereeniging aan toe:

Het ledental vooruitgegaan
Door een goed-verzorgd orgaan....

Japansche Kolonisatie in Indië.

Aangemoedigd door Japanschen Minister.

Men zal er goed aan doen om eens met aandacht kennis te nemen van een artikel in het *Osaka Mainichi*-nummer, dat gewijd is aan de „Welvarende Zuid-Zee eilanden", geschreven door minister Ryutaro Nagai, hoofd van het Japansche departement van Overzee-zaken en Kolonisatie.

Deze minister wijst er de Japanners op, dat de Zuidzee-eilanden even dicht bij Japan liggen als Mandsjoerije en China.

Hij vestigt eerst de aandacht van financiers en ondernemers op deze eilanden. Hij noemt de takken van landbouw en nijverheid, waarin de Japanners op deze eilanden winstgevend bedrijven zouden kunnen beginnen, op. Daarbij spreekt hij ook over de visscherij.

— Wat is natuurlijker, — zoo vraagt hij — voor de Japanners, die aan de spits staan van het visscherijbedrijf van heel de aarde, dan door te dringen tot de vischgronden bij Singapore Batavia, Davao (Mindanao, Philippijnen, waar de Japanners de autochthone visschers geheel hebben verdreven. Red.) Menado en Straat Makassar? Als deze wateren eens zorgvuldig zijn onderzocht, kunnen zij aanzienlijke rijkdommen opleveren.

De minister geeft verder verschillende cijfers om aan te toonen, van welk belang de handel van Japan op den „Maleischen Archipel" is.

— Wij stellen met genoegen vast — zoo merkt hij op — dat steeds meer denkende lieden in Japan hun aandacht vestigen op de mogelijkheden van den Maleischen Archipel.

— Er is echter een wanbegrip voortgekomen uit vooroordeel en gebrek aan feitenkennis, dat de Japanners moeten zien kwijt te raken: — de Maleische archipel, welke of tropisch of bijna tropisch is, wordt door velen beschouwd als een gebied, dat niet geschikt is voor duurzaam verblijf van beschaafde menschen. Het feit, dat zoo weinig Westelingen zich daar voor goed met hun gezinnen neerzetten, heeft bedoeld wanbegrip doen ontstaan.

Daarop laat de minister dan de volgende merkwaardige zinnen volgen.

— Natuurlijk blijft het feit bestaan, dat de Maleische Archipel voor het grootste deel behoort aan Amerikaansche en Europeesche landen, terwijl in den arbeid daar wordt voorzien door Chineesche en Inlandsche werkkrachten, waarbij de meesten van de Europeanen en Amerikanen de rol spelen van afwezige landheeren.

— Is daarom deze streek ongeschikt voor Japansche kolonisten? — Met nadruk antwoord ik daarop: — neen.

— De Japanners, die ook wat Maleisch bloed in hun aderen hebben, zijn oneindig beter in staat om tropische en bijna tropische klimaten te verdragen dan Europeanen en Amerikanen, zooals afdoende door de geschiedenis is bewezen.

— Maar dit is niet alles. De Japanners kunnen en zullen zoowel ondernemers als arbeiders in die gebieden zijn, wat meer is dan men van de Westelingen, de Chineezen en de Inlanders zeggen kan.

— De Japanners hebben het voordeel, dat zij het land tot ontwikkeling kunnen brengen in de capaciteit, welke door de plaatselijke omstandigheden wordt geëischt — als kapitalisten, kooplieden, arbeiders, ambachtslieden, visschers, hetzij in

samenwerking met, hetzij als schakels tusschen Westelingen en Oosterlingen.

En de minister eindigt het artikel met dit slotwoord:

— Het is het groote voorrecht van de Japanners, dat zij de ongetelde rijkdommen van den Maleischen Archipel kunnen exploiteeren.

Men zal zich herinneren, dat jaren geleden, toen de eerste Japanners zich in Ned. Indië op het klein-winkel-, klein-landbouw- en visscherij-bedrijf toelegden, men zich aan Japansche zijde zeer inspande om den Nederlanders te doen begrijpen, dat Japanners in een tropisch klimaat niet konden gedijen. Met andere woorden: — het verblijf der bedoelde Japanners zou slechts tijdelijk zijn. De Japanners zouden zich daarom hier toeleggen op de rol van groot-ondernemers, arbeidende met Inlandsche werkkrachten.

Het was de bekende Graaf Otani, die in een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de Indische pers op het Japansche consulaat-generaal eenige jaren later, te kennen gaf, dat de Japanners hier moesten omschakelen. Het grootbedrijf moest het tot dusver gevolgde stelsel verlaten en overgaan tot uitgifte van den hier verkregen grond aan Japansche klein-landbouwers.

Hij zelf gaf op zijn in den Preanger (bij Garoet) en in Banjoemas gelegen landerijen het voorbeeld.

Dat voorbeeld werd weliswaar niet gevolgd door de hier bestaande Japansche ondernemingen, maar er zijn toch teekenen, welke er op wijzen, dat de Japanners het sedertdien hier over een anderen goet gooien.

Kort daarop werden hier de plannen bekend tot invoer van de Japansche zijderups-kwekerij en -spinnerij met overbrenging van Japansche boeren. (De zijderups-kwekerij is een neven-bedrijf van keuter-boeren).

Graaf Otani scheen in zekeren zin een onbescheidenheid begaan te hebben, want de oud-Minister Inouye, die Indië bezocht, loochende, dat de Japanners het sedertdien hier over een anderen betekenis had, dan die van Duitschers, Britten of Franschen.

Verschiedene Ned.-Indische dagbladen hebben de verklaringen van dezen ex-minister, die o.m. nog mededeelde, dat Japan zijn bevolkingssurplus kon en zou helpen aan een bestaan in het eigen land, gretig geloofd en meenden redenen te hebben om ons, die op grond van gegevens uit Japan verkregen, wisten dat de Japansche regering met de stichting van haar nieuwe departement voor Overzeezaken en Kolonisatie geheel andere bedoelingen had, de les te lezen.

Blijkbaar acht dit nieuwe departement thans den tijd gekomen om openlijk met zijn doeleinden voor den dag te komen.

Overigens is de practijk aan de theorie voorafgegaan.

De vischgronden in onzen Archipel zijn reeds verkend door Japansche deskundigen en beter dan wij het thans met ons gebrekkig materieel kunnen doen. De visscherij is op vrij groote schaal reeds aan den gang. De visschers hebben zich hier gevestigd.

Japansche klein-landbouwers komen in Java voor. Ook een Japansche zijderups-kwekerij bevindt zich bij Djokja. Japansche katoenweverijen met Japansch personeel zijn in Midden-Java in wording. Ook in den Grooten Oost zijn Japansche klein-landbouwers.

Er is een begin gemaakt, waarop na het opwekkend ministerieel woord van den heer Nagai kan worden voortgebouwd.

Uit alles is duidelijk, dat ten slotte met Japansche regeerings-steun en voorlichting (via groote Japansche exploitatiemaatschappijen gegeven, terwijl ook de visscherij wordt gesubsidieerd) naar den „Maleischen Archipel" een deel van Japan's overbevolking stelselmatig zal worden „afgevoerd".

Wat dat al dadelijk voor gevolgen zal hebben voor de Inlandsche bevolking, leert het voorbeeld van Davao en Mindanao.

Wat later de staatkundige gevolgen zullen zijn van een Japansche immigratie die zich niet zal laten naturaliseeren, dat vrage men eens aan China en aan den Volkenbond.

Overigens, minister Nagai zegt in zijn artikel, dat Mandsjoerije nog rijker is dan de Zuidzee-eilanden en daarom zouden wij hem willen vragen: — Japan heeft dat land zoo goed als in zijn bezit, waarom houdt het zich daarbij nu maar niet?

(N. v.d. D. v. N.-I. 10-12-'32).

VICTORIA-WATER
OBERIANNSTEIN
HEERLIJK GEZOND
NATUURLIJK BRONWATER 5185

Voor Periodieken

Firma W. Gaade - Delft.

Herinneringen uit het Indië van een Oudgast.

X.

Indië toeristenland en land van mistiek. — De ijzeren kooi. — De kraton en omgeving. — De geconcentreerde linie. — Egoïstische hoofden. — Toekoe Oemar. — Een episode uit den oorlog. — Angstige uren. — Smartegeld en ridderkruis. — Een gesneuvelde held. — Invloed van den oorlogstoestand op het leven. — Troupiers. — Het „Ridder“. — De Atjehoorlog en het noodlot van Mata-Hari. — Als je braaf bent en goed op past..... — „Makkers“ en „buikjes“. — Plaaggeesten. — Blokkade en jool.

Sedert Indië, en vooral Java, min of meer toeristenland is geworden, dank zij de vele duizenden auto's, die geen afstanden kennen en lustig opklauteren tegen de bergen, zijn de meeste Europeanen, die in onze koloniën verblijven, meer dan vroeger in de gelegenheid land en volk te leeren kennen, de eenzaamheid te ontvliden gedurende korte vacaties, of zelfs in uren van rust.

Dat de Westering dit als een groot voorrecht mag beschouwen, spreekt wel van zelf. Het leven wordt er veel gezelliger door, de eerste indrukken zijn gunstiger en verzoenen hem meer met het arbeidzame leven in het tropische land vol Oostersche mistiek, een mistiek, die als voornaam kenmerk in zich draagt een haast beangstigende stilte, vooral in de avonduren.

Slechts enkele Europeanen, die bij aankomst geplaatst worden op een afgelegen eiland, een eenzaam buitenpost, ver van de bewoonde wereld, met slechts één enkele brievenpost in de twee weken, zijn gedoemd de eerste jaren te vegeteeren, zonder Indië te leeren kennen. Het moet echter al heel erg zijn, indien zij zelfs niet in de gelegenheid zijn den naasten omtrek te doorkruisen en aldus eenige kennis te vergaren van de strek, of het milieu, waarin zij leven, kennis wel te verstaan, die ook betrekking heeft op normale Indische toestanden. Wie echter, zoals schrijver dezer herinneringen, kersversch uit Nederland te Koeta-Radja geplaatst werd en gedoemd was daar te blijven drie lange jaren in een soort van ijzeren kooi, mocht, na ommekomst van dien gevangentijd, gerust verklaren: „Ik heb van Indië nog niets gezien“, om de eenvoudige reden, dat Koeta-Radja in dien tijd evenmin Indië was, als Urk Holland is.

Koeta-Radja bestond uit een kleine vesting gebouwd op de plaats, waar eertijds de kraton van den sultan had gestaan. Enkele zeer oude boomen waren de levende getuigen van den fellen strijd, die er eenmaal had gewoed. Die versterking bestond uit stevige muren met schietgaten en bastions, welke slechts een betrekkelijk klein terrein beschermden. Binnen die muren bevonden zich de voornaamste kazernes, het paleis(?) van den gouverneur, benevens de kantoren. Buiten den kraton, zooals de versterking nog steeds heette, lagen enkele wijken, het militaire hospitaal, de fraaie missig, het kerkhof en nog een paar kazernes. Het geheel was weer omgeven door een solied hekwerk met verhoogde schildershuisjes, terwijl buiten dat hetwerk een breede strook van draadversperring de veiligheid verhoogde. Een geheel geraseerde strook gronds van hon-

derden meters breed, scheidde Koeta-Radja van de z.g.n. geconcentreerde linie, die gevormd werd door een gordel van goed versterkte bentengs, voor het meerendeel door de Atjehtram met elkaar en met de hoofdplaats verbonden.

Het behoeft dus wel geen nader betoog, dat de veiligheid te Koeta-Radja meer dan voldoende verzekerd was, te meer, waar men te doen had met een vijand, die hoewel fanatiek, moedig, en sluw, niet voorzien was van modern geschut en ook niet in staat het naar behooren te bedienen.

In den tijd, waarover deze herinneringen loopen, was men al begonnen aan de pacificatie van Atjeh. Men trachtte het doel te bereiken door te regeeren met zachte hand, en de bevolking te winnen door haar de zegeningen van ons bestuur te laten zien en ondervinden. Het moest langzamerhand den ethischen koers opgaan, dat was de stille gedachte, die aan ons beleid ten grondslag lag.

Maar niettegenstaande de beste bedoelingen, wees alles toch op een oorlogstoestand. Wel is waar hadden verscheidene Atjehsche hoofden, eertijds behorende tot de felste vijanden, gecapituleerd, en er ging haast geen maand voorbij, dat geen nieuwe onderwerping gerapporteerd kon worden. Doch gewoonlijk was dit louter een kwestie van grof egoïsme. Het waren meestal hoofden, wier gebied te dicht onder het bereik van ons geschut lag, die gemakkelijk ingingen op de verlokkelijke aanbiedingen van het militair-civiel bestuur. Zij voeren er materieel wel bij en toch... als zij meenden, dat hun tijd gekomen was, pleegden enkelen plotseling verraad.

Ik heb het herhaalde keeren bijgewoond, dat hoofden in plechtigen optocht hun onderwerping kwamen aanbieden bij den Gouverneur van Atjeh, hetgeen dan met het vereischte eerbetoon gepaard ging. Wij, die als „civiliën“ de ijzeren kooi niet mochten verlaten, tenzij met bepaalde toestemming van de autoriteiten, vonden zoo'n optocht van Atjehsche hoofden met gevolg altijd zeer interessant. Het was de eenige gelegenheid om iets te leeren kennen van de Atjehsche bevolking. Kranige, veelal ongewoon lange kerels waren het, die bij zoo'n optocht, in hun met goud gegaloneerde uniformen, langzaam en met een gevoel van eigenwaarde, daaraan stapten. Hun uiterlijk was voor mij verre van gunstig, en een enkele maal be kroop mij dan ook het beangstigend gevoel, dat zij wel eens plotseling hun wraak konden koelen door een groot aantal toeschouwers neer te hakken met hun vervaarlijke kiewangs. Gevaarlijke tegenstanders moesten het in elk geval zijn, dat werd bij de eerste kennismaking duidelijk. De geheele houding, de krachtige uitdrukking op het donkere gelaat, de onheilspellende oogen, de veel te lange, slingerende armen, dat alles gaf hun het aanzien van romantische heldenbandieten.

Die optochten — ik heb het reeds gezegd — beangstigde mij „burger“ in hart en nieren, weleens, en toch had ik ook groote bewondering voor het volk, waarvan zij de vertegenwoordigers waren. Hoe die menschen in hun kampongs werkten en leefden, daarover vernamen wij slechts wonderbare verhalen uit den mond van officieren, die op hun patrouilles het land doorkruisten.

Vele van die hoofden, eenmaal tot onderwerping gekomen, bleven ons trouw, vooral als zij een tijdlang de zegeningen van ons bestuur hadden genoten en tot het besef waren gekomen, dat vriendschap met de Compagnie voor hen en hun onderhorigen betekende: rust en hulp in elken vorm. Anderen speelden waarschijnlijk alleen voor spion, sommigen ook toonden zich al spoedig de meest trouwloze „vrienden“. Zij hadden dan slechts comédie gespeeld om een geheim doel te bereiken en eindigden met hier of daar een verraderlijken overval, waarvan dan altijd enkele van onze brave en moedige strijders het slachtoffer werden. Ik herinner onder meer aan den onverwachten overval van Toekoe-Oemar, een overval, die een oogenblik hoogst critiek voor ons was. Ik heb het ook meegemaakt, dat onze groote Van Heutsz, toen stafkapitein, zóo zwaar gewond van een expeditie, ik meen in het Pedirsche, terugkeerde, dat zijn leven aan een zijden draad hing. Het is dan ook alleen aan de bekwame artsen en het krachtige gestel van den gewonde te danken geweest, dat deze held voor Nederland en Indië gespaard is gebleven. Hoe geheel anders zouden de zaken op Atjeh en in geheel Indië waarschijnlijk gelopen zijn, indien de vijandelijke kogel ook Van Heutsz tot slachtoffer had gemaakt. Een onuitwisbaren indruk heeft destijds op mij gemaakt de episode uit onzen Atjehkrijg, die den stafkapitein Van Geuzo en vele andere dappere helden het leven heeft gekost. Indien mijn herinneringen juist zijn, had zich te voren bij een vijandelijke versterking een drama afgespeeld, dat wel niet geheel is opgehelderd, doch waarbij volgens later ingekomen berichten een kranig officier, die nooit meer is teruggekeerd, wat men toen noemde, ge-„tjintjangd“ was door de wreede Atjehers. Dat vreeselijke „tjintjangan“ heeft vele jaren de gemoederen beroerd. Ik weet niet, of er werkelijk reden toe was, of dat de fantasie sommige angstige zielen parten speelde. De versterking van den vij-

and was een voortdurend gevaar en moest coûte qui coûte genomen en geslecht worden. Zij lag goed verborgen op een heuvel. Dat zegt genoeg. Op zekeren morgen werd de aanval ondernomen, helaas, ten koste van gesneuvelden en gewonden, zonder succes. Meerdere troepen vertrokken in den loop van den dag van Koeta-Radja om aan de bestorming deel te nemen en in den namiddag was de hoofdplaats bijna geheel ontbloot van militairen, waardoor zich een angstige spanning van de achterblijvende burgers, vooral van de vrouwen, meester maakte. Men begreep, dat er spaanders moesten vallen.

Eerst in den namiddag kwam het bericht binnen, dat de sterkte genomen was. De Atjehers hadden zware verliezen geleden, wij niet minder. Doch onze eer was gered. Successievelijk keerden de juichende troepen per trein terug. Heel Koeta-Radja had zich verzameld op en in de nabijheid van het station. Daar bevonden zich in de treinen gesneuvelden en zwaar verminkten, daar waren ook tal van licht gewonde soldaten, waarvan enkelen luide victorie kraaiden, helaas, niet zoozeer om de overwinning, dan wel om het voor hen heugelijke feit, dat zij nu spoedig zouden afgelost worden, of met smartegeld gepensionneerd. Ja, er waren merkwaardige, dikwijls onbegrijpelijke menschen onder onze kolonials, al moet erkend worden, dat het overgrote deel uit ware helden bestond, die het ridderkruis onder de hevigste gevechten steeds als een lichtende ster voor zich zagen.

Voor ons, toeschouwers, brachten die terugkeerende troepen de grootste emotie, innige droefheid met de gesneuvelde vrienden en kennissen.

Op het voorbalcon van een der rijtuigen stond bij het overdekte lijk van stafkapitein Van Geuzo een eerste luitenant met getrokken sabel. Niemand wist nog, wat die eenvoudige eerewacht eigenlijk te beduiden had, doch een plechtige stilte onder de omstanders, vragende blikken in de richting van den luitenant, verhoogden de stemming van innige deelneming. Dan wendde de officier, die de eerewacht vormde, zich tot de omstanders, en sprak: „Heeren, ontbloot uw hoofden, hier ligt een gesneuvelde held, onze brave kapitein Van Geuzo“.

Ik zeg niet te veel, als ik hierbij opmerk, dat de luitenant, die deze woorden op dat moment sprak, de meest eenvoudige en bescheiden militair van heel Atjeh mocht genoemd worden, iemand, die nooit één woord te veel zei en zich zeker niet op den voorgrond zou stellen.

Als zoodanig kende ik hem persoonlijk en dat was de reden, waarom ik op dat oogenblik zoo diep onder den indruk kwam van een aangrijpende plechtigheid, die wel is waar een zuiver militair karakter droeg, maar zelfs een anti-militair moest treffen.

Ja, het was toen wel een woelige tijd op Atjeh. De werkelijke toestand, al merkten wij civiliën er slechts zelden iets van, was geenszins in overeenstemming met wat de optimisten van de pacificatie verwachtten.

De vraag is wel eens gesteld, of Atjeh in die jaren al rijp was voor een civiel bestuur, dat zijn kracht zocht in toenadering en tegemoetkoming. In elk geval is later gebleken, dat het noodig was deze periode te doen volgen door een van krachtige actie, een uiterst gestreng optreden, om een eind te maken aan het verzet, dat overal tot uiting kwam.

Ik heb in het voorgaande slechts met een paar voorbeelden trachten duidelijk te maken, dat er in de jaren 1885—1895 in waarheid een echte oorlogstoestand op Atjeh bestond, en ofschoon wij civiliën in onze groote kooi even veilig waren, als op Java, had die oorlogstoestand middellijk toch een eigenaardigen invloed op ons leven. Dat leven werd beheerscht door de bijzondere mentaliteit van de officieren. Het moest op iemand, die zóo uit Holland kwam en nog weinig of niets van de wereld gezien had, wel een bijzonderen indruk maken, en ik beschouw dat als de voornaamste reden, waarom mijn drie jaar Atjehverblijf zóo intens in den geest blijven voortleven, dat ik na 40 jaar nog alle gebeurtenissen helder voor mij zie, en in gedachten het kanongebulder kan hooren, dat bijna elken nacht de eenzame stilte voor enkele oogenblikken verbrak.

Het waren vooral de jongere officieren, die leiding gaven aan het maatschappelijk samenzijn in dat kleine milieu. Atjeh was van het begin van hun aankomst aldaar voor hen een vrijgevochten boel. Zij werden, wat ik noem, al spoedig echter troupiers onder den invloed van het leven vol gevaren, dat zij daar meemaakten. Zelfs zij, die nog kortgeleden als salonhelden de academie hadden verlaten, veranderen als een blad van een boom, zoodra zij de charme — voor hen althans — van het oorlogsbedrijf leerden kennen. Waarbij dan nog kwam een krachtige uiting van hun militaire eigenschappen om zich zóo verdienstelijk te maken, dat zij recht kregen op de hoogste onderscheiding, de Militaire Willemsorde. Dat streven bestond zelfs bij de mindere militairen, want voor hen was „het Ridder“ meer dan een eervolle onderscheiding, het gaf recht op een met te versmāden riddersoldij.

HAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.
v.h. J. KEMPS
 le v. d. Boschstraat 4
DEN HAAG
TELEFOON 772180 5094
 Speciale prijzen voor leden v. „Oost en West“

Heeren Verlofangers en Repatrieerenden: U behoeft in Holland Uw 5253
„DIËNG“ en MAC GILLAVRY
 Cigarettes niet te missen. — Steeds voorradig bij
Sigarenmagazijn „DELI“, Den Haag
LAAN VAN MEERDERVOORT 38. Telefoon 330001.
 Deze cigarettes zijn Import van zuivere Javatabak.
 Franco toezending door het geheele land.

LEDEN VAN OOST EN WEST!
 UW AANGEWZEN ADRES IS:
Electrische Wasch- en Strijkinrichting
E. DE KONING
FLORIS HEERMALESTRAAT 22 — UTRECHT
 Postrekening 111296 5272

Een boterham met
HENSING'S ROOMBOTER
 is een ware lekkernij.
 Belegt ze nu nog met 5327
— HENSING'S KAAS —
 of
FIJNE VLEESCHWAREN
 en U hebt het toppunt van smakelijkheid.
M. HENSING, Van Hoytemastraat 113. Telefoon 775284.

DANSINSTITUUT
P. WILDSCHUT
KROMME NIEUWE GRACHT 48 — TELEF. 16079
UTRECHT 5165

Paedologisch Instituut
VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM
INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS.
 Geeft na 4—8 weken observatie paedagogisch advies aan ouders of voogden omtrent geplaatste pupillen.
 Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK.
 Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. D. HORST.
 Verpleggeld f 3.50 — f 4.50 per dag. 510P

Schoenmakerij en Lederhandel „De Econoom“
Laan van Meerdervoort 570A (begin lijn 3)
DEN HAAG. TELEFOON 333706.
JACOB GILLESSTRAAT 12 — Telef. 556022
PRIMA SCHOENREPARATIEN
 Kwaliteit hoog. Prijzen laag. 5498
 Tevens groote sorteering School-, Acten- en Muziektasschen, Bagage-Artikelen, enz. enz.

FIRMA LAÇET EN JANSEN - UTRECHT
KLEERMAKERIJ 5168
KEISTRAAT 5 — TELEFOON 10418
 Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“
 — Coupeursbezoek door geheel Nederland —

WESSELING & Co.
ACCOUNTANCY EN BELASTINGZAKEN
LEIDEN - ST. AAGTENSTRAAT (h. Steenstr.)
TELEF. 2092 5635

Er gingen voor de officieren te Atjeh soms dagen en weken voorbij, dat alles rustig bleef, doch dan opeens, soms midden in den nacht, moesten zij er op uit. Zoo'n nachtelijke patrouille was waarlijk niet voor de poes. Het is dan ook te begrijpen, dat er van echte rust eigenlijk geen sprake kon zijn. Rust beteekende wachten in groote spanning afwachten, wat er ging gebeuren. Dat alles oefende een eigenaardigen invloed uit op de mentaliteit van de officieren, op heel hun levenswijze. En de uiting daarvan was — gelukkig maar — joviale onverschilligheid, een voortdurende feeststemming, geen zorgen voor den dag van morgen, een ietwat roekeloze verspilling van geld. Elke gelegenheid werd aangegrepen om de blommetjes buiten te zetten en was de gelegenheid er niet dan werd zij gemaakt. De brooddronkenheid de jooi. grensden dikwijls aan het wonderbaarlijke. Zij wedijverden — tenminste enkele naturen — met de kavaliers van Ekeby uit den bekenden roman van Selma Lagerlöf.

Ik heb vele jaren later verscheidene van die kavaliers ontmoet in de hoogste rangen van het leger. Het waren niettegenstaande hun dolle jaren van Atjeh, bezadigde hoofdofficieren geworden, sommigen goedig, hoffelijk, in het volle besef van hun waardigheid, geschikt om te poseeren, anderen echte dienstklappers, ijzervreters zelfs, zooals men nooit van hen zou verwacht hebben. Doch er waren er ook, die in hun verdere leven troupiers bleven en de kans om promotie te maken verkeken, doordat zij al te ver over de streep gingen, als de behoefte aan jooi-maken in hen opwelde en zij geen maat wisten te houden.

Vreemde associaties hebben er dikwijls in onzen geest plaats!

Nu ik dat alles neerschrijf voel ik ineens verband tusschen den Atjeh-oorlog en het noodlot van Mata-Hari.

En ik zou in de verleiding kunnen komen heel wat bijzonderheden over haar te vertellen, doch dan moest ik te veel persoonlijk worden en dat ligt niet in mijn bedoeling.

Ik zou dan tenslotte gaan beweren, dat Mata-Hari nooit voor een peloton scherpschutters ware gekomen, indien een van mijn Atjehsche troupiers geen gouden kraag had gekregen, dien hij trouwens zelf nooit verwacht heeft, omdat hij te lang en te intens op Atjeh het leven van een troupiër had geleid. Toen ik hem dan ook na jaren weer ontmoette met den gouden kraag, fluisterde hij mij veelbeteekend toe: „Je ziet vriend, als je maar braaf bent en goed oppast, krijg je een gouden kraag“. En zoo sprak Mata-Hari den dag voor zij haar fortuin in Parijs ging zoeken tot een bejaard vriend deze merkwaardige woorden: Morgen ga ik naar Parijs... of roem en rijkdom, of de Seine in“.

Het is met roem en rijkdom begonnen, en geëindigd, niet in de Seine, maar met den kogel. Heeft zij haar noodlot toch voorvoeld?

Ik zal hierover niets meer zeggen en keer terug naar Atjeh, waar ik als groentje zoo'n eigenaardigen, vreemden kijk kreeg op een stuk Indisch leven, dat haast niets gemeen had met het Indische leven. Ja, ik was wel in Tropenland en de „koperen ploet“ brandde er geducht, zoodat de streek, waarin Koeta-Radja ligt, veelal een woestijn leek. Van een milde tropische natuur bemerkte ik echter niets, het terrein was uit een veiligingsoogpunt met zorg geraserd.

Ik voelde mij er heel niet thuis onder de officieren, die elkaar met „makker“ aanspraken. Er lag iets van samenhoorigheid in de wijze, waarop zij dat woord uitspraken, een echte krijgsmansgeest, die irriterend kon werken op de „civielen“ of te wel „buikjes“, zooals wij smalend genoemd werden. Ik heb maanden lang in het hotel als eenige burger met tal van officieren aan tafel gegeten en meermalen ondervonden, hoe moeilijk mijn positie was, als weer eenige jonge snuiters den boel zoo'n beetje trachtten op te scheppen en al spoedig hun pijlen richtten op het eenige „buikje“. Dan had ik het wel eens zwaar te verantwoorden; er ontstonden conflicten, maar altijd, dat moet ik tot hun eer zeggen, kwamen de oudere tafelenooten, die me al zoo lang kenden, tusschenbeide. Zij trokken mijn partij, zoodat de plaaggeesten afdropen en mij verder met eenige consideratie behandelden. En merkwaardig, mijn trouwste beschermer, dat was de troupiër, dien ik later met een nooit verwachten, gouden kraag terugzag, de gouden kraag, die Mata-Hari noodlottig werd.

Van de plaaggeesten ontmoette ik er vele jaren later een paar als deftige generaals.

Ik wil nu ook nog het een en ander uit mijn herinneringen ophalen over de dolle strcken van marine-officieren en Jantjes, die gedoemd waren zes lange weken op de kust te varen of nog erger, voor anker te liggen, vanwege de blokkade.

Als zij een paar dagen met hun schip op de reede van Oeh-leh lagen om te proviandeeren, was alles van hoog tot laag uitgelaten. Geheel begrijpelijk, want het verblijf aan boord eischte heel wat van hun moreel. Stel u eens voor een tropische zon, die het verblijf aan boord tot een hel maakt, scheepskost die door zijn eentonigheid de menschen

Iederen Woensdag
Luchtmail naar Ned.-Indië!

uit hun humeur brengt, comfort nihil, geen vrijheid van beweging haast, militaire tucht, in het geheel geen verpoizing. En zulk een leven tot in het oneindige — tenminste zoo moest het lijken — te moeten volhouden.

Maar stel u ook eens voor, hoe zulke schepe-lingen door het dolle heen moesten zijn als zij eindelijk weer eens een dagje mochten passagieren, niet in een groote havenplaats, waar zij in de menigte konden verdwijnen, maar in een Atjehsch stadje zonder café's, zonder een bescheiden theater. Als de marine-officieren aan den wal kwamen, werden zij door hun collega's van de landmacht, vroolijke jongens, blijde ingehaald, er werd gefuifd in het hotel, er werd gedold in de soos, terwijl de vroolijke tonen klonken van de bataljons-muziek. En de Jantjes flaneerden rond, verzamelden zich tegen den avond bij de soos en gaven uiting aan hun drang naar vrijheid, naar speelsch gedoe door met elkaar een bal champêtre te houden op dezelfde muziek, die de officieren in de stemming bracht.

Het zou mij te ver voeren hier uitvoerig te vertellen van de heerlijke grappen, waaraan zelfs bezadigde huisvaders, ook onder de buikjes, deelnamen. Ik wilde slechts met een enkel voorbeeld in het licht stellen, hoe eigenaardig het leven destijds op Atjeh was. Niemand nam er aanstoot aan, ook al werden er grappen uitgehaald, die op het kantje waren, men begreep te goed, dat alles een natuurlijke gevolg was van een in waarheid moeilijk, gevaarvol en zorgelijk leven, dat zich uitte, niet bij allen natuurlijk, als de gelegenheid maar even gunstig was, in een joviale brooddronkenheid, die als groote verdienste had, dat de fut er in bleef.

Op Atjeh, waar ik als „groentje“ kwam en bijna drie jaar bleef, leerde ik dus wel een zeer bijzonderen kant van het Indische leven kennen, of liever, wat ik daar gedeeltelijk meemaakte, zij het dan ook meestal als toeschouwer, had met de Indische samenleving weinig te maken, het was er slechts een goedge uitwas van.

Ik verliet Koeta-Radja na drie jaar als iemand, die opgesloten is geweest in een reusachtige ijzeren kooi met vogels van diverse pluimage, die allen onder den invloed verkeerden van den oorlog. Zelfs van de tropische natuur kreeg ik weinig of niets te zien. Alleen het tropische zonnetje wist den weg naar onze kooi gemakkelijk genoeg te vinden, en brandde altijd even fel op onze hoofden. Toch ben ik een paar keer mijn kooi ontglijpt. Daarover een volgende maal.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

Van Vrijdag 30 December 1932 tot Donderdag 5 Januari 1933.

Bij den Volksraad is een ontw. ord. ingekomen tot regeling van de opheffing van den Raad van Justitie te Padang.

Op de ontwerp-begroting 1934 zouden de uitkeeringen aan de locale ressorten op f 1.500.000 minder zijn gesteld dan in 1932. In verband met den gunstigen toestand van het weduwen- en wezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren en den ongunstigen toestand van 's lands financiën, zal o.a. worden voorgesteld de jaarlijkse landsbijdrage ad f 500.000 aan dit fonds niet langer te voteeren.

Naar verlaidd is een nieuwe pensioenregeling in voorbereiding, waarbij de leeftijdsgrens voor normaal pensioen, welke thans voor de C-, B- en A-schalen resp. 45, 47 en 50 jaar bedraagt, zal worden verhoogd tot 50, 52 en 55 jaar. De nieuwe regeling zal niet toepasselijk zijn op de thans pensioenrijpen.

Dr. Eckener vertrok met de Baloeran uit Marseille naar N.-I. ter bestudeering van de mogelijkheden van een Zepelin dienst tusschen Europa en Indië.

Prof. Dr. de Langen van de Med. Hoogeschool te Batavia, die in Juni van buitenlandsch verlof wordt terugverwacht, zal de terugreis b. b. v. d. lande via de

MAAS HOTEL - ROTTERDAM
BOOMPJES 19 — Tel. 27191-27192
 80 geheel gerestaureerde kamers.
 26 badkamers. Billardzaal.
 Schitterend uitzicht op de Maas.
 Gerenommeerde rijsttafel.
 Speciale reducties voor langer verblijf. Matige prijzen.
Directie: M. A. E. FICKARTZ. 5201

5125

FIRMA P. v. LOON

De Ruitersstraat 18 — LEIDEN — Telefoon 1061

ZUIVERAARS

Specialiteit in het verdelgen van Kakkerlakken, Torren, Krekels, Mieren, Ratten, Muizen en Wandgedierte. 5630

Dit handelsmerk

Gratis door Nederland

Reizen onze 5 ponds Pakketten Prima Gemeleerde

Indische Thee

Want zij worden franco toegezonden

Prijzen per pond:
f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: 5280

Producten Detailhandel „Harav“
VOORBURG

garandeert kwaliteit

Broekslootkade 3 — Telef. 771772

Kongo maken, ter bestudeering van tropische ziekten.

Prof. dr. J. P. B. Josselin de Jong, conservator van het Rijksmuseum voor Ethnografie te Leiden, zal, vergezeld van den jur.-candidaat H. T. Chabot, een taalkundige en ethnografische studiereis ondernemen naar de eilanden Boeroe, Babar, Wetar en event. ook Solor.

Aan de Ned.-Ind. Radio-Omroep Mij. is voor den tijd van tien jaar concessie verleend, ingaande den dag vóór de schriftelijke aanvaarding van de concessie die vóór 31 Maart 1933 moet geschieden.

Naar aanleiding van uittalingen tijdens het Kerstcongres van het Ned.-Ind. Onderwijzersgen. te Batavia, is de heer G. P. Vrijburg, die als afgevaardigde van de afdeling Magelang optrad, gisteravond tijdens een bestuursvergadering van het N.-I. O. gearresteerd en in voorloopige hechtenis gesteld. Een afgevaardigde van Padang, de heer H. Reëns, is heden op telegrafisch verzoek van den off. v. just. te Padang gearresteerd. Beide arrestaties geschieden op grond van artikel 154 van het Wetboek van Strafrecht. Men vraagt zich af of het geduld der Regeering eindelijk ten einde is?

Drie leden van het bestuur der afd. Meester Cornelis van de Onderofficiersvereniging Ons Aller Belang zijn disciplinair gestraft, in verband met uittalingen in een tot de leden dier afdeling gerichte circulaire, waarschijnlijk in verband met de salariskortingen en welke in strijd met den krijgstuicht worden geacht. Ook het lagere Marinepersoneel heeft terzake openlijk van zijn onstemming blijk gegeven en zich ten slotte telegrafisch op den Minister van Defensie beroepen. Waar ook de grondfout — indien aanwezig — zou mogen zitten, nooit kan die een ondisciplinair optreden rechtvaardigen. De officiersver. gaf terzake in der tijd een ondubbelzinnig lesje aan de Ver. van Landsdienaren.

Aan de Vereeniging Leprozerie Menado zal ten behoeve van de te Malalajang op te richten leprozerie f 35.000 worden uitbetaald voor zoover ze voor de voltooiing van bouw en inrichting gelden tekort zal komen.

Het Leger des Heils heeft het voormalig hotel Tjimanoeke te Garoet overgenomen, dat op 23 dezer in gebruik zal worden genomen als tehuis voor crisis-slachtoffers.

Het aantal opgelegde schepen, dat eenige maanden geleden elf bedroeg is verminderd tot vijf, n.l. drie van de K. P. M. en twee van de Java-China-Japan-lijn.

Officieel werd gemeld, dat de Ind. Regeering een telegram van den Ned. gezant te Pretoria heeft ontvangen, luidende: De Zuid-Afrikaansche Unie is thans definitief af van den gouden standaard. Voor toetsing van de markten hebben de handelsbanken de volgende koersen vastgesteld: T. T. 100 pond Londen koopers 90 Zuid-Afrikaansche ponden, verkoopers 91. Alle koersen op goudwaarde zijn opgeschort.

De statuten van de N. I. V. A. S. werden 30 Dec. j.l. goedgekeurd waarna de oprichting plaats had. Het bestuur werd samengesteld uit: de H.H. Van Goor, voorzitter, Paerels en Staverman, regeeringscommissarissen, de Tactory der N. H. M. ondervoorz. H.V. A., Kol. Bank, Cult. Mij. de Ver-

stenlanden, N. I. Landbouw Mij. Gondang Lipoero en de Javasche Bank leden, vormende tezamen het Dag. Bestuur. Verder is het hoofdbestuur als volgt samengesteld: groep Nederlandsche Handel Mij. 2 zetels, fabrieken Eibergen Santhagens 1 zetel, groep Gesiekan, Magoewo, Wonolangan en Tjomal 1 zetel, Handelsver. „Amsterdam” 1 zetel, groep Cultuur Mij. der Vorstenlanden 2 zetels, groep Koloniale Bank 2 zetels, Suiker Cultuur Mij. 1 zetel, Sentanen Lor 1 zetel, Landb. Mij. Bangak 1, de Maas 1, Klattensche Cultuur Mij. 1, Suikerfabr. Tjoekir 1 zetel. De meerderheid beschikt dus in totaal over 15 zetels. De minderheid beschikt over 6 zetels, en wel: Ned. Ind. Landbouw Mij., Javasche Cultuur Mij., Mangkoe Negoro-fabrieken, Kodang Lipoero, Trangkil en Wono Aseh, elk 1 zetel. Voorts heeft ook de Javasche Bank een zetel in het hoofdbestuur.

De algemeene weerstandskas van den Suikerbond en den Handelsbond betaalden in 1932 aan onderstanden een bedrag uit van f 70.000.

Men verneemt dat bij den Java Suiker Werkgevers-Bond een nieuw schema voor de salarissen in de suikerindustrie in studie is, in verband waarmee de leden worden vrijgelaten al dan niet per 1 Januari verhoogingen toe te kennen.

Het Corantijngebied geldt van ouds als niet goudhoudend, en noch aan de Corantijn, noch aan den zijtak Nickerie zijn vondsten van eenige beteekenis gedaan. Uit Nickerie meldt men thans, dat aan den bovenloop der rivier, aan de Falawatra, goud gevonden is door een kleine expeditie onder Jong Afat. Hij voerde 90 gram goud in Nieuw Nickerie aan. In aansluiting daaraan ontving het blad nog een telegram uit Nickerie, luidende: Ook Matapi Boven Corantyn goud Beck gisteren 154 gram. Dus bijna tegelijkertijd twee niet on aardige vondsten op geheel verschillende punten in het Corantijn gebied.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt**Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw.**

Het jongste Januari-nummer van het, om zijne fraaie illustraties wereld-beroemde, maandblad „Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw” is in een nieuw feestelijk kleed gestoken, kleurig en fleurig!

In een korte „Inleiding” gaat de redactie er terecht prat op, dat, in een klein land, als Nederland is, een populair wetenschappelijk tijdschrift bogen mag op een 17-jarige bestaans-periode. Dit is een unicum en dat het — ondanks den nood der laatste jaren — dezen leeftijd bereikt heeft, dankt het zeker vooral aan de bijzonder mooie en vele illustraties, door welke het ook een internationale reputatie verwierf.

Thans is het, door samenwerking met de *Stoomvaart Maatschappij „Nederland”* te Amsterdam, mogelijk geworden het abonnement op het tijdschrift zoodanig te verlagen, dat het binnen bijna ieders bereik ligt; en tevens om ook artikels in het Engelsch, Fransch en Duitsch er in op te nemen, waardoor den vreemdeling meerdere kennis van Nederlandsch-Indië kan worden bijgebracht. Bovendien zullen, behalve bijdragen, zooals tot nu toe verschenen, eveneens artikels worden opgenomen over moderne en historische scheepvaart in den uitgebreidsten zin, alsmede nu en dan over de Indische planten- en dierenwereld.

Van harte wenschen wij der redactie de vervulling van haar Nieuwjaarswensch toe: „dat het tijdschrift in zijn metamorphose een warm onthaal zal mogen deelachtig worden, zoowel in Holland en zijne Overzeesche Gewesten, als in het buitenland!”

Als extra-bijlage is bij deze editie een goed gelijkende afbeelding gevoegd van wijlen den onlangs zoo noodlottig gesneefden *Pieter Corneliszoon Hooft*, die, zooals het achterschrift luidt: zeker nog lang in dankbare herinnering zal voortleven bij de oud-passagiers, als een even gezellig, als mooi schip.

Op den binnenkant van de buitenkaft ziet men een smaakvol gekleurde schetskaart van *The ideal route to the East*, zooals de *Nederland Royal Mail-Line* die volgt en welke kaart zeker niet na zal laten de reislust der lezers op te wekken, te meer nu de kosten aanmerkelijk gedaald zijn.

Dit nummer bevat, behalve een Hollandsch artikel over „Oud-Banten en zijne Monumenten”, door *V. I. van de Wall*, een Duitsche beschrijving, aan Nederlandsch Nieuw-Guinee gewijd, door *Paul Wirz*, „Am See von Sentani” getiteld; en een aardig, in het Engelsch geschreven, reis-verhaal: *Life in a Modern Liner*, door *Melis Stoke* (H. Salomonson), nog, als schitterende opening, een eveneens in het Engelsch gesteld, bijzonder rijk geïllustreerd stuk: „Cremation in Bali”, door een jongen Baliësch edelman, bij wiens portret, in nationaal costume, vermeld staat:

„The Editors consider it a privilege to introduce to their readers, *I Goesti Kloet Poetoe*, the first Balinese to take up the pen. „that mighty instrument to little men”, as Byron said — and write here an article — even though in a simple and therefore quite national manner — relating to his native country.”

Prachtige foto's worden er bij gereproduceerd, o.a. van een godenzetel, in Meroe-vorm, toonbeeld van smaakvol samenstellende en versierende bouwkunst, daarnaast een Priesteres in vol ornaat stijlvol haar hoog ambt vervullend, een rei van keurig uitgedoste tenepidanseresjes, een statige optocht van offers dragende slanke vrouwen, een viertal indrukwekkende afbeeldingen, op de eigenlijke hoogst feestelijke lijkverbranding betrekking hebbend, welke alle de sierkunst der Baliërs goed tot haar recht doen komen, en tot besluit een stemmingsvol zee-gezicht, weergevend hoe onder lofzangen de aschresten aan de wateren worden geofferd.

Dit bracht ons in herinnering de onlangs door ons bijgewoonde

Film over Bali.

welke op initiatief van de Alg. Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdezingen-verkeer, (A.N.V.V.), in overleg met de Nederlandsch-Amerikaansche Kamer van Koophandel in Amsterdam, kort geleden voor een uitgelezen publiek van genoodigden, in het City-Theater te 's-Gravenhage werd vertoond.

Daarin kwam ook een lijkverbrandings-plechtigheid voor, maar lang niet zoo mooi van opzet en uitvoering, waarschijnlijk van niet zoo voorname afgestorvenen, als van die in het tijdschrift „Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw” beschreven en verlicht.

Over het geheel is in deze film weinig de aandacht gevestigd op het kunstzinnige karakter van Bali, de prachtige gebouwen en beeldhouwwerken, die er te bewonderen zijn en de wijze waarop de hoogst-artistiek aangelegde bevolking van dit *Island Paradise* zich nog altijd aan de kunst op de meest onderscheiden gebieden, wijdt.

Overigens is het een mooie, zuiver cultureele film, die met goeden smaak op deskundige wijze in elkander is gezet door den heer *Trego*, een jongen Amerikaan.

L. W., de film-criticus van „Het Vaderland”, zegt er o.m. van:

„De heer Trego heet amateur te zijn, maar hij verraadt een (typisch Amerikaansch) vakmanschap, dat op deugdelijke scholing wijst. Bali heeft hem getroffen, zooals reeds zoo héél veel reizigers er door getroffen zijn en elk op eigen manier hun verrukking over dit eiland hebben geuit. De film is dus met bekwaamheid gemaakt: vlot en volledig, niet ongevoelig, zeer goed gefotografeerd, onartistiek. Het onderwerp is schitterend, dus zal ieder, die geen brekebeen is, er een rijken oogst hebben, zooals reeds zooveel operators hier hebben gecogst.

Naar onze begrippen storend, maar voor de slechts op feitenkennis gespiste Amerikanen noodzakelijk, is de onzichtbare spreker met zijn eeuwigen adem, die al maar doorpraat, waar men zich liever wou verdiepen in het poëtisch geheel en niet alle bijzonderheden uitgelegd wenscht te hebben. De film is zwiingend opgenomen en naderhand gesynchroniseerd; soms heel goed met gamelan-muziek, soms zeer Amerikaansch met Chopin in Oostersch rythme!...

In den tekst bezondigt mr. Trego zich slechts 'n enkele maal, bijv. waar hij verklaart, dat de stierenrennen (die eigenlijk van Madoereesche origine zijn en op Bali — en Oost-Java — werden ingevoerd) nimmer tevoren zijn gefilmd. Dit deed reeds Tassilo Adam in zijn film over de Vorstenlanden.

Alles tezamen is het stellig een interessante film, die het gestelde doel: belangstelling te wekken bij de Amerikanen, ten volle zal bereiken.”

In de pauze hield de heer *Von Baumhauer*, voorzitter van de Ned. Kamer van Koophandel te New York, een toespraak, waarin hij o.m. zeide, dat hij een propaganda, als met behulp van deze en dergelijke films te voeren, onmisbaar achtte. Ze openen de oogen der Amerikanen, die van ons, noch van Nederland in den Oost voldoende afweten. De film is het instrument, waarmee men het best wanbegrippen wegneemt.

Spr. deed mededeeling van het feit, dat onze inzending op de wereldtentoonstelling te Chicago dóór gaat, dat de heer *Zweedijk* het paviljoen zal ontwerpen en dat men voorts — indien voldoende gelden binnenkomen — ook een restaurant en een bioscooptheater wil toevoegen.

Zal daarbij de Indonesische kunstnijverheid niet vergeten worden?

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

„Japan als wachter der beschaving“.

Japan heeft een overbevolking, groeiende met bijna één miljoen per jaar. Per uur komen er over de honderd zoete gele baby's bij, die aanstonds beginnen op te groeien tot allerliefste, stille, gehoorzame en uiterst moedige kinderen. Men is gedoemd elders een afzetgebied te vinden voor het bevolkings-teveel. Hier zien wij den angst opdoemen van de groote mogendheden voor de Japanners, die alle eigenschappen ontwikkelen, die wij zoo langzamerhand gaan verliezen of miskennen: energie, doorzettingsvermogen, moed, durf, uithoudingsvermogen, organisatie-talent, saamhorigheidsgevoel, eergevoel en een tot het uiterste opgevoerde opofferingsgezindheid voor de grootheid van het vaderland. Ten gevolge van dezen angst voor de Japanners werden groote, dun-bevolkte gebieden gesloten, zooals Californië, Canada en Australië. Voor loozing van het te veel blijven slechts over Korea, Z.-Mantsjoerije, Formosa en eenige eilanden van den Indischen archipel. N. h. o. van het Soer. Hbl. (3/12 „De Week“, J. G. B.) — een oordeel, overeenkomend met dat van Dr. J. L. Pierson Jr. in: „Japan als wachter der beschaving“ — zijn ook die Indische eilanden voor de massa ongeschikt. Mantsjoerije is de laatste 35 jaren opgebloeid, dank zij de Japanse energie en den ondernemingsdurf; de eersten, die hiervan profiteerden, zijn de Chineezzen, die in stroomden naar dit dorado uitweken. Doelbewust volgt Japan een rechte lijn, miskend en gevreesd door de machten, die het zelf dwongen mede te doen. Met een zuiver instinct voelt het waar het echte gevaar schuilt. Met een historisch inzicht ziet het de zwakke plekken in den Chineesch-muur, waar de communistische propaganda langzaam doorsiepelt, zonder enig ideaal, zonder eenig enthousiasme. De dwaalleer, die den armen hongerigen boer een paradijs voorspiegelt, die het sluimerende nationaliteitsgevoel wakker roept en straks tot laaienden vreemdelingenhaat zal aanwakkeren. Japan voelt, dat dit het begin van het einde zal zijn, wanneer die intoxicatie niet gestuit zal worden, dat het geheele Oosten besmet zal worden via China. Wat wil Genève doen, om de genoemde intoxicatie te stuiten. Denkt men, door commissies een volk als het Japanse te stuiten op den weg, dien 't in zijn eigen belang, hetwelk ook dat der geheele wereld is, noodig acht om de besmettingshaarden te isoleeren. Het Soer. Hbl. kan dan ook de inzichten van Prof. Van Asbeck over „Het Lytton-rapport“ (3/12, 3de bl.) niet deelen. Gesteld, dat Japan de troebelen in Mantsjoerije overal niet in de kiem had gesmoord, en dat het geheele Mantsjoerische leger op de verspreide spoorwegwachten was losgetrokken, dan had Japan zijn garnizoen in Korea moeten mobiliseeren en zijn vloot gedeeltelijk ook. Dat was naar menselijke berekening de gevreesde Pacific-oorlog geworden. Dank zij Japan's snel en oordeelkundig ingrijpen, is dit onheil van de wereld afgewenteld. Het ware gewenscht geweest, dat de mogendheden de nieuwe Mantsjoerij-regering erkenden, toen hare vertegenwoordigers er zoo aangenaam rondreisden, en dat Japan met samenwerking van China, het bandietendom snel de baas werd. Dan eerst kan de nieuwe Mantsjoerische staat, erkend door allen, zich consolideeren, terwijl zijn onafhankelijkheid door de groote mogendheden zou moeten worden gewaarborgd. Dit is de eerste en meest dringende voorwaarde voor een herstel van China. Moge de Amoer, die Mantsjoerije nu nog scheidt van de U. R. S. S., hen nooit verbinden. De snelle oplossing van dit meest brandende politieke probleem is van vitaal belang voor Ned.-Indië.

Het Soer. Hbl. (28/11 t/m. 3/12) bevat Correspondenties uit het Buitenland, o.a. over „Bandieten in Mantsjoerije“ (30/11 en „Burma“ (2/12); De Sum. Post (9/12) schrijft over „De vuist op tafel“, betr. Japan's optreden te Genève.

Japansche goederen in Ned.-Indië.

De instrooming van Japansche goederen in Ned.-Indië, zoo goedkoop, dat men van „vechtprizen“ moet spreken, is een duidelijke poging van Japan zich meester te maken van de Indische markt, en daartegen bestaat vooral dit bezwaar, dat dit de jonge Indische industrie vermoordt. Hiertegen — zoo concludeert de Java-Bode (18 en 19/11 „Japansche invasie“, Z.) — dienen redelijke vertoogen bij Japan te worden ingebracht; men moet verwachten, dat deze te Tokio als billijk zullen worden erkend, en dan zal eene oplossing niet moeilijk zijn te vinden, omdat de Indische industrie nog zeer bescheiden dimensies heeft.

De kwestie heeft nog andere kanten. Van zeer groot belang acht de Java-Bode (2/12 „Indische belangen“, Z.) eene vraag als de volgende: Bestaat er mogelijkheid op de vorming van een Japanschen tusschenhandel in Indië, en hoe zal zijn verhouding tot den Chineesch handel zijn? Is wellicht te verwachten, dat de Chineesch handel zou willen optreden als schakel tusschen Japanschen of Hollandschen importeur en den Inlandschen consument? Een groot deel van het Chineesch publiek is op den tusschenhandel aangewezen en dan kunnen de opvattingen niet veel verschillen met de algemeen op handelsgebied geldende. Overwegingen van patriottischen aard hebben geen blijvende of slechts

REISBUREAU LISSONE N.V.

AMSTERDAM

Leidschestr. 5 — Dam 10

**BOEKT UW SCHEEPSPASSAGES NEDERLAND-INDIË
PER HOLLANDSCHE OF BUITENLANDSCHE LIJNEN**

Programma's WINTERSPORT gratis op aanvraag

REISBUREAU LINDEMAN N.V.

DEN HAAG

Groenmarkt 22 en bijkantoren

5033

geringe waarde. Zelfs in den grooten oorlog, toen het nationalisme in Europa geweldig was opgezweept, bleef de handel ook met vijandige staten — zij het langs indirecten weg — veel krachtiger voortduren dan het publiek vermoedde. De boycot van een land, dat de goedkoopst verkrijgbare producten levert, is in strijd met alle goede handelsbegrippen, doch ook een tweesnijdend zwaard. Japan ziet er niet tegen op den boycot energiek te bestrijden en het zal evenmin achterwege laten den tusschenhandel in Indië zelf ter hand te nemen. Het ziet de omstandigheden flink onder de oogen; dit is reeds geruimen tijd aan den gang. Men wordt dikwijls getroffen door de toename van het aantal Japansche toko's, vooral in de grootere binnenlandse centra. De „barang Japan“ is onder de bevolking overal bekend geworden als uiterst goedkoop, en door dit aanbod heeft men een boycot zijn voornaamsten angel ontnomen. De kwaliteit der Japansche goederen is de laatste jaren enorm verbeterd; thans gaan Japansche ingenieurs naar de centra der industrie in Europa of Amerika voor de studie, en zij koopen er de beste machines. Ongetwijfeld heeft de Japanner nog niet de groote geschiktheid voor den kleinhandel waarover de Chinees beschikt; laatstgenoemde heeft o.a. eene opmerkelijke feeling in de beoordeeling van den koper, en diens credietwaardigheid. Het is intusschen de vraag of de Chineesche handelaar wel voldoende zorg draagt voor het onderhouden dier goede eigenschappen. Voor den eenvoudigsten vorm van kleinhandel, het z.g. „klontongen“, mist de Japanner vermoedelijk de eigenschappen. Er is alle reden om aan te nemen, dat Japansche import en Chineesche tusschenhandel wel zullen kunnen samengaan. De boycot der Japansche goederen in Ned.-Indië is practisch afgelopen; die te Singapore voor het grootste gedeelte ook. Zelfs in de tijden der scherpste actie waren er Chineesche handelaars, die Japansche goederen bleven verkoopen, en een gefinancierde herkomst opgaven. Dit bleek zelfs spoedig niet meer noodig en men verkocht openlijk. Er zijn verschijnselen, welke er op wijzen, dat de tijd der boycot-manie voor Indië definitief verdwijnt; de toestanden zijn niet zoo simplistisch meer als vroeger. De Europeesche import heeft reeds lang de noodzaak eener andere handelsoriëntering ingezien, en het is te verwachten, dat men dit van Chineesche zijde als noodig en wenschelijk zal erkennen en eventueel anti-Japansche gevoelens buiten spel zal laten. Ieders belang is gebaat met toepassing van nuchtere, redelijke handelsopvattingen.

Het vonnis, te Batavia uitgesproken en uitgevoerd, waarbij een Japansch visscherijvaartuig (nadat de eigenaar was beboet) werd verbeurd verklaard en verbrand, moge juridisch zeer behoorlijk zijn, het is uit politiek oogpunt — vervolgt Z. — ernstig en betreurenswaardig. Het is noodzakelijk, dat ook onze ambtenaren zich onthouden van handelingen, welke eene goede atmosfeer slechts kunnen verstoren. Ongetwijfeld heeft ieder het recht tot het geven van beschouwingen over Mantsjoerije; wij Hollanders lijden allen een weinig aan geestelijke ver-zienheid, en occuppeeren ons zoo gaarne met hetgeen elders geschiedt. Niettemin is het de vraag of wij er niet erkentelijk voor moeten zijn, dat Japan zooveel van zijn aandacht en energie aan Mantsjoerije wijdt. Het Soer. Hbl. (3/12 „Souplesse“, J. G. B.) is het met deze laatste beschouwingen van Z(entgraaff) volkomen eens. Wij moeten z. i. één ding leeren, waaraan het ons volk mangelt, en dit van den Oosterling: souplesse. Souplesse in den handel, souplesse in de binnen- en buitenlandse politiek.

Kolonisatie van Europeanen in Indië.

De groote nood in Nederland met zijn voor ons land zeer hoog aantal werkloozen, dwingt velen tot allerlei uiterste maatregelen om te trachten het hoofd boven water te houden. Uit dezen drang verklaart de Deli Crt. (6/12 „Gevaarlijk gedoe“) de stichting van een Ver. „Nationaal Kolonisatie Plan“, waarvan het secretariaat gevestigd is te Alphen aan den Rijn. De leden streven het doel na: kolonisatie, uitwijken uit Nederland om elders een bestaan te vinden in den landbouw. De mogelijkheid van landbouwkolonisatie voor werklooze Nederlanders in Ned.-Indië bestaat echter niet. Kolonisatie van Europeanen in Indië is een terrein dat vol voetangels en klemmen ligt. De ervaring in Indië op dit gebied heeft duidelijk aangetoond, dat mislukking regel, slagen uitzondering is. En dan zijn de kolonisten in Indië tenminste nog menschen, die het land kennen, die ongeveer weten wat hen te wachten staat als zij in den klein-landbouw hun brood willen gaan verdienen. Wat er van terecht moet komen als jonge werklooze Nederlanders, van wie er velen bovendien alle ervaring op landbouwgebied zullen missen, naar hier overgeplant worden, is niet twijfelachtig. Teleurstelling zal onherroepelijk hun deel zijn, armoede en honger hun zeker lot. Dat de Ver. „Nationaal Kolonisatie Plan“ alleen ongehuwde Nederlanders omvatten wil, pleit voor

haar; er zullen tenminste geen gezinnen in het ongeluk worden gestort, maar dat neemt niet weg dat ook de ongehuwde werklozen in bescherming moeten worden genomen tegen een vereeniging van dilettanten, die ongetwijfeld met de beste bedoelingen beziel, willen gaan grasduinen op een gebied waarop experimenteeren slechts rampzalige gevolgen hebben kan. Het Dep. van Koloniën heeft nog in 1931 met nadruk emigratie van Nederlandsche land- en tuinbouwers naar Nieuw-Guinea ontraden. Enkele maanden geleden heeft de Regeering in Indië aan de organisaties op kolonisatiegebied het rapport toegezonden inhoudende de resultaten van het onderzoek omtrent de geschiktheid van diverse terreinen voor kolonisatie door Europeanen. Ook bij deze gelegenheid concludeerde de Regeering weer, dat zij niet zeer hoopvol is gestemd over eventuele kolonisatieproeven met Europeanen.

Crediet-gevaar.

Op Java en Madoera stond op ulto September 1932 een bedrag uit van f 32 miljoen van de volkscredietbanken, en f 3.741.000 van de dessacredietbanken. Het bedrag dier schuld benadert welhaast het dubbele der landrente. Van andere credieten weten wij niets; er staan eveneens reusachtige bedragen, uitgeleend door Arabier, Chineesch of Inlandsch woekeraar. Er zijn dan nog de schulden onderling, en de voorschotten welke zijn opgenomen op grondhuur, levering of arbeid. Dan de vele millioenen, welke men schuldig is aan de pandhuizen, aan handelaren, enz. Zoo zit vrijwel dit gansche volk in de schuld; er kan zich geen nieuwe gelegenheid om geld te leenen voordoen of zij wordt onmiddellijk en tot het uiterste benut. Klimaat en naar verhouding gemakkelijke levensomstandigheden werken zeer mede tot vorming van luchthartige opvattingen. Het is slechts de vraag of het aanbeveling verdient het verkrijgen van crediet al te gemakkelijk te maken. Wie berekent hoeveel millioenen de bevolking jaarlijks betaalt aan rente voor opgenomen gelden? Men kan er verzekerd van zijn, dat in verhouding heel weinig volken dezer aarde zoo zwaar onder crediet zitten als dit onnadenkende, volstrekt oneconomische volk. De geldnood is het grootst in Oost-Java met zijn suiker, rubber, enz. en het kleinst in West-Java, dat, relatief, minder met ondernemingen voor den verbouw van producten voor de wereldmarkt is bezet. Er zijn thans volkscredietbanken met veront-rustenden achterstand. In het Verslag van het Volkscredietwezen wordt van deze ernstige economische verschijnselen een plausibele verklaring gegeven; inderdaad zijn de tijden bijzonder abnormaal. De zaak kan men echter ook — meent de Java-Bode (6/12 „Crediet-gevaar“, Z.) — uit een algemeen gezichtshoek beschouwen. Het is geen toeval, dat het Oosten de scherpste geldschietters heeft; men zou, geloovend in zekere harmonie ook in de maatschappelijke verhoudingen, in de typische eigenschappen dier geldschietters kunnen onderkennen haar remmend vermogen tegen al te vlotte neiging der bevolking tot geldleenen. Natuurlijk, ons koloniaal beleid stuurt naar hooger plan; niettemin is het noodig dat het Volkscrediet in de toekomst grootere zelfbeheersching toont en neiging tot matiging. Men doet de bevolking slechts goed, wanneer men haar geen cent meer crediet geeft dan volstrekt noodzakelijk is, en alleen om goed overzichtelijke productieve doeleinden. Volkscrediet dient zich niet voor oogen te stellen, dat het zal moeten zorgen voor eene zoo volledig mogelijke voorziening in de immers onleschbare credietbehoefte van dit volk, doch dat het moet streven naar eene zeer beperkte voorziening in de behoefte aan geld van het deel der bevolking, dat door opkomenden economischen zin aan het systeem van den Oosterschen geldschietter ontgroeit. Er is nog iets te zeggen. In het Verslag komen allerlei gegevens voor over den economischen toestand op Java: de prijzen van padi, rijst, mais en klappers, van aardnoten, kapok en kampong-rubber. Indië wordt tegenwoordig overstromd met al zulke gegevens van „economischen“ aard. Landbouw geeft ze, de kleine Welvaartscommissie, en het bureau voor de Statistiek, en Volkscrediet, en er zullen nog wel meer rapporten zijn, met dezelfde gegevens. Zij hebben vrijwel geen waarde, ook omdat de publicatie geruimen tijd later komt, als de prijzen weer zijn veranderd. Indien men eens een einde maakte aan die rapporteer-woede? Er zijn in het administratief apparaat enkele instellingen, die onnoodig werk verrichten, en het zou voor Indië goed zijn indien de begrotings-commissie daar eens het snoeimes in zette.

Art. 177 der Indische Staatsregeling.

Mr. C. C. van Helsdingen, leider van de C. S. Partij, nam tijdens een voordracht te Cheribon, het vraagstuk van Bali en de Zending in beschouwing en verdedigde in den loop van zijn uiteenzettingen de stelling, dat artikel 177 uit de Indische Staatsregeling behoort te

verdwijnen (Soer. Hbl. 3/10, 2de bl.).

In deze bepaling wordt gesteld, dat Christenleeraars, priesters — in één woord, de voorgangers van Christelijke groepen, die arbeiden voor geloofsverbreiding — een bijzondere toelating behoeven voor het verrichten van hun dienstwerk. Deze toelating kan worden ingetrokken, wanneer zij „schadelijk wordt bevonden”. De interpretatie van art. 177 leidt er toe, dat als schadelijk wordt beschouwd verstoring van orde en rust in die mate, dat zij met de ter plaatse aanwezige machtsmiddelen niet ware te keeren. Sedert geruimen tijd zijn het de Katholieken, die tegen het, ongetwijfeld verouderde, artikel bezwaar maken; zij hebben er zich nimmer bij neergelegd. Zoolang de Regeering op het standpunt stond, dat dubbele zending behoorde te worden vermeden, heeft zij art. 177 gebruikt om hier de Zending, daar de Missie toe te laten, maar nooit beide tegelijk. Dit standpunt is intusschen verlaten, en handhaving van art. 177 zal aldus ook voor de Zending thans geen aantrekkelijkheid meer bezitten; de C. S. P., de politieke organisatie van de Protestantisch-Christelijke groep, is thans voor de afschaffing. Ook het *Bat. Nwsbl.* (6/12 „Art. 177”, R.) lijkt het artikel geen lang leven meer beschoren, gezien de samenstelling van de Kamer.

Wij verwijzen naar de *Java-Bode* (14/11 „Het Bali-rekest”, Z.; 2/12 „Bali-echo's”, Z.) en het *Bat. Nwsbl.* (3/12 „Het rekest der Balische regenten”).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De politieke actie.

Saeroen, de hoofdred. van de *Siang Po*, schrijft in het nr. van 2 Nov. dat hij het zou betreuren indien het bericht in de Europeesche pers waarheid bevatte volgens hetwelk ir. Soekarno tot massa-actie zou hebben aangespoord, niet alleen tegen het vreemde, maar ook tegen het inheemsche kapitaal. Uitvoerig betoogt schrijver het verkeerde van klassenstrijd in de inheemsche samenleving. Niet het socialisme, maar het nationalisme is het juiste bindmiddel voor de eenheid der landskinderen. De vrijheid der Indische gewesten is een zaak die de geheele bevolking, rijk en arm, ontvikkelden en niet-ontvikkelden, aangaat.

Fikiran Rajat (het blad van Soekarno) van 28 Oct. en 4 Nov. bevat reeds artikelen die hierop het antwoord gaven. In het eerste nr. wordt er op gewezen dat uit den aard der zaak de Indonesische volksbeweging uiterst links en democratisch is en dat deze democratie ook op economisch terrein tot uiting moet komen. Europa heeft doen zien dat het staatskapitalisme vervangen werd door het particuliere kapitalisme en dus is er op economisch terrein geen democratie. Ir. Soekarno verwijst in beide nrs. naar dit artikel en dikt het verder aan. Hij wijst er op dat de politieke democratie door de bourgeoisie is bereikt met behulp van de massa van het volk, maar noch in Europa, noch in Amerika een economische democratie bestaat. Men is er burgerlijk revolutionair, maar hier behoort de beweging sociaal revolutionair, proletaristisch revolutionair te zijn. Schrijver vond daarvoor de woorden socio-democratie en socio-nationalisme en zegt dat in een socio-democratische maatschappij geen verdrukten en in ellende levenden zullen bestaan. Dit zijn geen communistische wenschen, maar idealen zooals ze door Gandhi, Sun Jat Sen en Jaurès werden aangehangen. In de zgn. democratische landen wordt het volk verdrukt door het kapitalisme; dat nu wenschen de „marhaens” (de massa) niet. In verschillende artikelen van *Fikiran Rajat* wordt gespot met de angst welke van Europeesche zijde nog steeds wordt getoond voor het communistische spook. Het nr. van 4 Nov. bracht een plaat waarop een angstig kijkende Europeaan wordt afgebeeld, die van beide kanten spookgestalten met het embleem van den hamer en sikkel op zich ziet afkomen.

De nieuwe partij van Indo-Chineezers, de Partai Tionghoa Indonesia, heeft de kwestie van politieke samenwerking van Indonesiërs met andere rasgroepen opnieuw aan de orde gebracht. De oprichter, Liem Koen Hian had verklaard dat zijn partij uit idealistische overwegingen wil medewerken aan de bevrijding van Indonesia. De *Siang Po* van 20 Oct. is daarmee evenwel niet tevreden. Idealistische motieven zijn niet voldoende voor een zwaren en ernstigen arbeid als de strijd voor de vrijheid zal eischen. Voor zulk een politieke arbeid gelden meestal ook politieke overwegingen. De P. T. I. moet eerlijk er voor uitkomen wat haar eigenlijk tot dien stap bracht.

In de *Siang Po* van 31 Oct. bespreekt Saeroen nog eens de Persatoean Tionghoa Indonesia. Hij blijft van meening dat het streven van de leiders geen kans van slagen heeft en wijst op de mislukking van de associatiepolitiek, zooals die door andere partijen reeds werd nagestreefd. De inheemschen toch — aldus het blad — organiseren zich zelfs op sociaal terrein steeds meer nationaal en ook de godsdienstige beweging heeft hier een nationalistischen grondslag. De *Sinar Deli* spot in het nr. van 31 Oct. eveneens een weinig met het plan der samenwerking van de Indo-Chineezers met de inheemschen en merkt op dat het vooral aankomt op de wijze waarop de P. T. I. de Indonesiërs in den strijd voor de vrijheid wil steunen; met redevoeringen op vergaderingen of door een stem te verheffen in de raden dan wel met padvinderij. *Galih Pakoan* van 5

Nov. zegt sympathiek te staan tegenover de nieuwe vereniging: ze moge niet „productief” zijn, zij toont althans den wil om mee te strijden voor een vrij Indonesia. Het blad zou een succesvol samenwerken met de Indonesische volksbeweging toejuichen.

De *Pewartu Deli* van 1 Nov. wijst met voldoening op de toenemende belangstelling voor het verenigingsleven ter Oostkust. Deze nationalistische beweging zet, hoewel ze geen communistischen ondergrond heeft, toch de politie voortdurend aan tot waakzaamheid. Er zijn al plannen geweest om een afdeling van de (radicale) P. N. I. op te richten, maar deze zijn weer opgegeven.

Tegen de meening van het *Bat. Nieuwsblad*, in verband met de benoeming van den heer Thamrin (leider der nationale fractie in den Volksraad) tot lid der Economische Commissie: dat genoemde heer „terugkeert van de dwalingen zijns weegs en het voornemen heeft in dezen bitteren tijd zich los te maken van zijn principieele oppositie tegen het regeeringsbeleid in alle geleidingen”, verklaart de *Bintang Timoer* van 31 Oct. dat de heer Thamrin geenszins van richting veranderd is, enkel aldus gehandeld heeft omdat hij meende goed te doen met zijn samenwerking aan de commissie te geven. Intusschen vindt het blad deze benoeming van iemand van de linksche groep in een dergelijke commissie een bewijs van het ruime standpunt der Regeering in deze. Ook een goed teeken!

De economische actie.

Bahagia meldde dat de rokok fabrikanten van Koedoes, in verband met het invoeren van den tabaksaccijns op 16 Dec., een vergadering hebben gehouden, waarin men overeenkwam tal van fabrieken te sluiten, aangezien men den accijns te zwaar vindt. Het blad wees op het lot der fabrieksarbeiders die zonder werk zullen zitten; voor een der fabrieken alleen werken reeds 5 à 600 arbeiders; in het regentschap Koedoes en Japara zou het aantal arbeiders in deze industrie een 30.000 bedragen. De *Bintang Timoer*, dit bericht overnemende (2 Nov.) voegt er haar waarschuwing aan toe dat straks de nieuwe ordonnantie schadelijk zal zijn voor den vooruitgang der inheemsche sigaretten-industrie, de eenige die nog bestaat naast de batik-industrie, welke voor een groot deel ook al door andere nationaliteiten is overgenomen. Ten slotte zullen hier slechts de groote fabrieken overblijven, de kleine, zooals die te Koedoes, verdwijnen.

In de *Soeara Oemoem* van 1, 2 en 3 Nov. geeft iemand de wordingsgeschiedenis weer van de kretiek-industrie, geeft hij een beeld van de werkzaamheden en doet uitkomen dat het een huisindustrie is, die reeds zware concurrentie heeft te voeren met de fabriekmatig vervaardigde producten. Er werken duizenden personen in deze huisindustrie en de concurrentie met de Chinese zaken leidde indertijd te Koedoes tot de bekende relletjes. De malaise heeft ook deze industrie zwaar getroffen en nu komt er nog de hoge tabaksaccijns bij. Bedroeg deze 10 %, dan zou ze nog te dragen zijn, maar thans zal ze het bedrijf doodden. Immers is verhooging van den prijs van het product niet mogelijk vanwege de geringe draagkracht der bevolking tegenwoordig, terwijl de loonen pas zijn verlaagd en niet nog eens kunnen worden verminderd. Schr. waarschuwt tegen de gevaren voor de orde en rust die het sluiten der fabrieken en dus het broodeloos worden van duizenden gezinnen met zich zal brengen.

Aksi van 28 Oct. meent dat de swadeshi-beweging het niet zal kunnen bolwerken tegen de doodende Japansche concurrentie, waarbij straks ook nog die van de zijde der door Europeanen in Indië opgerichte fabrieken zal komen. Daarom is die beweging voor de algemeene volksactie van weinig nut: men kan het eigen bedrijf niet vooruitbrengen. De *Pergaolan* daarentegen ziet een goede toekomst voor de inheemsche weefindustrie (25 Oct.) en wekt op zich daarop toe te leggen. In verschillende plaatsen van de Minangkabau geniet het bedrijf de belangstelling van de bevolking en wordt door haar gesteund. In de *Siang Po* van 5 Nov. wordt betoogd dat de Japansche dumping een voordeel voor de massa is. Zonder deze toch zouden de menschen zich geen kleeren en andere voor het dagelijksch leven noodige zaken kunnen aanschaffen en zouden zij waarschijnlijk lastig worden.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

De Bannier, Alg. Christ. Weekblad voor Ned.-Indië

van 1 Dec. no. 48. Zondagsrust in N. I., door G. J. van Lonkhuyzen (referaat op 15 Nov. gehouden te Batavia voor de Christ. Staatk. Partij). — In het Lara-Dajaksch (de zendeling John Breman te Bengkajang op Borneo heeft het Evangelie van Johannes in het Lara-Dajak vertaald, welke een 15000 tal menschen spreken, van welke er 1000 Christen zijn geworden. Tevens heeft hij

een Eng.-Nederl.-Dajaksche woordenlijst van bijna 2500 woorden in druk klaar liggen. Thans zoekt hij daarvoor een uitgever. Belangstellenden kunnen zich in verbinding stellen met den heer A. Vroegindewey, Berken-daal 93, Rotterdam.) — Post Oengaran van de Salatigazending (opleidingschool voor inlandsche leeraren).

Clubkroniek

December. Indische herinneringen, door S. van der Woude. (Koelie-opstand.)

Januari. Het leitje, door Henri Borel (een van zijn vele Indische herinneringen).

Gazette de Hollande

No. 3217 van 30 December. The Garden of Java (een zeer waardeerend artikel). — Communication bij water and air (de toespraak van mr. A. F. Bronsing in de bijeenkomst van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs te 's-Gravenhage).

Economisch Weekblad

no. 21 van 25 Nov. Zondagsrust in de Bergcultures, door d. H. (Zondagsarbeid wordt hoofdzakelijk gevonden bij de suikerindustrie tijdens de campagne, de tabakscultuur, op Java tijdens de plant- en oogstmaanden en in de bergcultures. Tegen invoering van of verdere doorvoering van Zondagrust in deze bedrijven waren van ondernemerszijde — afgescheiden van de ongunstige tijdsomstandigheden — ernstige bezwaren van personeel en technischen aard aangevoerd. — Het handelsverkeer tusschen N. I. en Tsjecho Slowakije, door Th. J. Odenkirchen (volgens de Tsjecho Slowakiesche statistieken neemt het handelsverkeer met N. I. slechts een zeer kleine plaats in, n.l. bij den invoer 0.3 % van het totaal en bij den uitvoer 0.2 % van het totaal).

De huisvrouw in Indië

November no. 1. Iets over het maatschappelijk werk te Batavia, door C. v. d. K.—J. (behandeld worden drie instellingen: Tehuis voor ongehuwde moeders, Militair Tehuis en Sociaal Tehuis. In dit laatste heeft het Leger der Heils de zorg voor Europeesche werklozen). — Toko- en pasarprizen te Batavia. — C. en Pasarprizen verzameld door het gemeentebestuur van Meester Cornelis.

De Indische Mercur

No. 50 van 14 December. Eenige gegevens en beschouwingen nopens den landbouw in Suriname, door W. E. K. baron van Lynden.

No. 51 van 21 Dec. Toelatingsgeld voor Chinese arbeiders in Nederlandsch-Indië, door mr. Cecile Rothe (er is een verordening in de maak waarbij bepaald zal worden, dat een ontschepingsgeld van f 150 zal worden geheven. Het aantal Chineezers dat nu jaarlijks binnenkomt is ongeveer 5000. Blijft het bedrag ongewijzigd, dan zal geen tabaksonderneming meer Chineezers aannemen).

No. 52 van 28 December. De verbinding met N. I. te water en door de lucht, door E. P. Westerveld (die tot deze gevolgtrekkingen komt: A. Indien juist is, dat thans op het gemengd vervoer per vliegtuig van post en passagiers naar N. I. wordt verloren, wanneer het maximum aantal passagiers aan boord is, zal dit verlies hoogstwaarschijnlijk toenemen, wanneer de snelheid van het vliegtuig wordt opgevoerd. B. Het luchtschip zal het matig snellere modern ingerichte passagierschip in het verkeer met N.I. niet kunnen vervangen. C. Elke eenigszins beduidende opvoering van de snelheid der passagiersschepen in de vaart op Indië zal groote kapitaalsuitgaven vorderen, terwijl voorloopig geen voldoende zekerheid bestaat ten aanzien van het rendement van dit kapitaal).

Het Indies Onderwijs

nos. 3 en 4 van 12 en 27 Dec. Dit vakblad is vanzelf geheel aan het onderwijs gewijd en bevat artikelen als Onderwijsvoorziening een primair belang! — Ervaringen van een Indische Vakbond. — Georganiseerd overleg. — De Wilde scholenordonnantie.

De Indische Verlofganger

No. 21 van 23 Dec. De ambtenarentelling (ontleend aan het *Bat. Nbd.* Het aantal van de in gouvernementdienst vertoevende ambtenaren en beambten bedraagt 160.529, verdeeld als volgt:

Regeering en Hooge Colleges	624
Justitie	7869
Financiën	17388
Binnenlandsch Bestuur	45571
Onderwijs en Eeredienst	26229
Landbouw, Nijverheid en Handel	8026
Burgerlijke Openbare Werken	3082
Gouvernements Bedrijven	47064
Oorlog	1134
Marine	3542

No. 22 van 30 Dec. Indisch leven in de Residentie, door Melis Stoke, XVII (P. H. O. H. I.

De Phohi zal onder de omroepmaatschappijen een positie innemen als een hoogzee-reederij temidden van beurtschippers.

Want terwijl de Hollandsche omroepmaatschappijen zich toeleggen op het binnenlandsch verkeer, draagt de Philips Omroep Holland-Indië het geluid over de oceanen van de wereld en naar de andere zijde van de aarde.)

Koloniaal Tijdschrift

No. 1 Januari. In Memoriam A. M. Hens, door Ch.

Welter—H. Carpentier Alting. — A. H. J. G. Walbeehm, door G. L. Gonggrijp Sr. — Bali, zending en missie (aanbeholden door het Bali-Instituut. Deze haalt de geschiedenis op aanvangende 1633. In de geschetste gedachtenwisseling mist het Instituut drie zaken: 1. de lessen der geschiedenis inzake zending of missie op Bali. 2. de gebeurtenissen van 1924 en 3. de mededeelingen uit Indië, dat het streven is Bali te verdeelen onder de Rooms-Katholieke Missie, die Zuid-Bali en de Protestantsche zending die Noord-Bali te bewerken zou krijgen. Het Instituut verzoekt der Regeering de behandeling der toelating of weigering van zending en missie op Bali een generatie uit te stellen en nimmer zending en missie beide te laten werken aan vervorming van de Balische godsdienst en maatschappij, zoolang dat art. 177 bestaat.) — De Indische begrotingspolitiek en het economisch herstel, door ir. L. J. M. Feber. — Een kort wederwoord op de „Kanttekeningen op het verslag der (agrarische) studiecommissie Indië-Nederland”, door J. F. A. M. Buffart en prof. mr. G. J. Nolst Trenité, die onderscheidenlijk hun standpunt verdedigen inzake der Agrarische commissie en eigen zienswijze over het domeinvraagstuk). — Het Inlandsch bestuur in het direct gebied van de buitengewesten, door dr. B. J. Haga (dat is in het gebied waar het gouvernementsgezag niet door contracten met zelfbesturen is afgepaald). — De Toradja's van Galoempang, door J. Tideman (deze verhandeling werd aangeboden door het Enc. bureau van de Kon. Ver. Kol. Instituut en omvat eene bewerking van de „Memorie van het district Galoempang van de onderafd. Mamoedjoe dd. 1 Oct. 1924 van de hand van den Civiel- en Militair Gezaghebber J. F. W. L. Goslings). — De katoenstrijd in het verre Oosten, door mr. D. J. Hulshoff Pol. — De indologische studie en de klassieke opleiding, door mr. H. Hoogenkerk. — De opleiding der indologische studenten, door G. M. Laarman.

Nederlandsch Fabrikaat

no. 12 van 20 December. Wederom klachten uit Ned-Indië (een lid der Vereeniging schreef o.m.:

Ik moet u mijn verwondering er over te kennen geven dat men in Nederland veelal niet weet, hoe de Nederlandsch Indische staatsregeling en haar huishouding in elkaar zit en tot welke overheidsdiensten fabrikanten en exporteurs zich, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van hun importeurs moeten wenden.

Het lijkt mij toch wel een eerste vereischte, dat men hiervan in Holland op de hoogte is. Op dit gebied heerscht daar nog een schrikkelijke onkunde ondanks een contact van vele eeuwen.)

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw

In een nieuwe gedaante bij een nieuwen uitgever verscheen het Januari-nummer in drie talen. Dank zij een samenwerking met de maatschappij Nederland werd de abonnementsprijs verlaagd en zal het tijdschrift met meer internationalen inhoud meer verspreiding krijgen. Er zullen thans niet alleen populair-wetenschappelijke artikelen worden opgenomen, maar ook artikelen over moderne en historische scheepvaart en over de Indische planten- en dierenwereld. Het tijdschrift bevat: Cremation in Bali door den Baliër I. Goesti Ktoet Poetoe. — Am See von Sentani (Ned. N. Guinea), door Paul Wirz—Oud — Banten en zijn monumenten, door V. I. van de Wall (Bantam was een verbastering van de Portugeezen). — Life in a Modern Liner, door Melis Stoke. Het nummer bevat als inleg een fraaie afbeelding van de „P. C. Hooft”.

Nederlandsch Indië

Afl. 6 van 11 Nov. bevat een ontwerp tot wijziging der statuten en van een nieuw huishoudelijk reglement.

De Rijkseenheid

No. 14 van 4 Januari. Interkoloniale Samenwerking (een verhandeling van den heer A. J. W. Harloff, opgesteld ten behoeve van de Internationale Parlementaire Handelsconferentie. Zij werd 5 Aug. te Ostende behandeld en met algemeene stemmen goedgekeurd. Doel van dit opstel is de beantwoording van de vraag, op welke wijze door samenwerking der daarbij betrokken koloniale mogendheden, de oplossing mogelijk is van moeilijkheden, welke quantitatief in steeds toenemende mate voor de Aziatische koloniale regeeringen het gevolg zullen zijn van het zich steeds duidelijker manifesterend Oostersch Réveil, de als drang naar zelfbeschikkingsrecht zich openbarende geestelijke evolutie, ook en vooral onder de Aziatische bevolkingen).

Spoor- en Tramwegen

No. 1 van 3 Januari. Nieuwe Electriche Installatie te Kertosono (Oost-Java), door H. M. Fronczek, II. — De wegverkeerspondnantie in Ned.-Indië.

BOEKENSCHOUW.

Amsterdam-Batavia per K. L. M., door Gijsbert Spit. Firma G. W. den Boer. Middelburg. f 1,45.

Deze Praat- en Plaat-Serie staat onder leiding van R. J. Goddard te 's-Gravenhage. Als no. 1 van deze serie is dit boekje samengesteld, waarvan de omslag en tekst-vignetten van Lidia von Wedell zijn.

Wij, Nederlanders, zijn trotsch op onze Nationale Luchtvaart, trotsch vooral op den dienst Holland-Indië. Maar... weten wij eigenlijk wel iets meer dan dat die dienst bestaat en geregeld wordt onderhouden?

Gijsbert Spit, chef van den Technischen Dienst der

K. L. M. vertelt in dit boekje op onderhoudende wijze wat ieder Nederlander van de Holland-Indië-route dient te weten en de 65 prachtige foto-pagina's geven een verrassend beeld van wat het oog op deze luchtreis te aanschouwen krijgt.

Het Boschbeheer in Nederlandsch Indië, door Ch. S. Lugt. (Serie Onze Koloniale Landbouw, 12 populaire handboekjes over N. I. Landbouwproducten onder redactie van dr. J. Dekker. 3de druk. H. D. Tjeenk Wilink en Zn., Haarlem.

De Baanbreker voor de Luchtvaart, in Nederland, in West- en Oost-Indië, door S. P. L. Honoré Naber. Uitgave van „Onze Vloot” Schefferdrukkerij Dordrecht. f 0,40.

Jaarverslag der Stadszending te Paramaribo (18de Jaarverslag), door J. Frey. In de Herrnhutter van 27 November no. 48.

Suriname

In een andere rubriek in ons vorig nummer is de aandacht gevestigd op het artikel van J. G. Brouwers „Steunmaatregelen voor de Surinaamsche koffiecultuur in „De Rijkseenheid” van 21 Dec.

Wij achten het voorstel van den schrijver buitengewoon belangrijk en wij hopen dat de Ondernemersraad voor Suriname er bij den Minister van Koloniën op zal aandringen het in ernstige overweging te nemen.

Het is met de Surinaamsche Liberiakoffie een eigenaardige geschiedenis. Iedereen in Suriname gebruikt die koffie en vindt die goed. In de Scandinavische landen is men zeer gesteld op deze koffie. Ook in Italië schijnt ze eenigen afrek te vinden. Men beweert dat men er hier niet aan wil. Maar hoe weet men dat?

Reeds geruimen tijd nemen wij steekproeven. Wij loopen elken kruidenierswinkel, die wij langs komen, binnen en vragen naar Surinaamsche Liberiakoffie. Steeds is het antwoord: „nooit van gehoord”.

Hoe weet men dan dat de koffie hier niet gewild is? Wie draagt de schuld dat ze in het klein hier niet verkrijgbaar is?

De koffiebranders? De Amsterdamsche koffie-makelaars, die aan de koffie zoo'n leelijken naam hebben gegeven?

Het is meer dan tijd dat dit door een deskundige wordt onderzocht.

Na het bezoek van den heer De Gruyter aan Suriname hadden wij verwacht dat door zijn bemiddeling de Surinaamsche Liberia hier ingang zou vinden. Een paar jaren geleden lezen we in een vliegend blaadje van de Bijenkorf dat men daar Surinaamsche koffie kon krijgen. We vroegen er om, maar men wist er niet van.

Nu wij het over de koffie hebben willen wij hier laten volgen wat — volgens het verslag in de N. R. Ct. van 2 Januari — de voorzitter van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel, de heer Gottfr. H. Crone o.a. over de Surinaamsche koffie zeide:

„... In Paramaribo werd tot oprichting van een plaatselijke koffiebeurs overgegaan. Of dit een gelukkige greep is geweest, dient te worden afgewacht. Komt deze beurs tot ontwikkeling — wat overigens bij dergelijke plaatselijke instellingen slechts zelden het geval is — dan zal zij er toe medewerken, dat de verbruikslanden zich rechtstreeks uit Suriname voorzien tegen prijzen, welke het den Nederlandschen handel onmogelijk maken te concurreren. Reeds thans wordt door dien handel, vooral in het Noorden, concurrentie ondervonden van de goedkoope aanbiedingen uit Suriname. Het zou voor de Surinaamsche koffiecultuur geen voordeel zijn, wanneer de Amsterdamsche markt, die tot nu toe de hoofdmarkt voor Suriname-Liberia was, haar belangstelling voor het product zou verliezen. Waarop uiteraard veel kans is, wanneer in Suriname zelf aan den handel daarin toenemende moeilijkheden in den weg worden gelegd.”

Leek als wij zijn kunnen wij de vraag, of de oprichting van een koffiebeurs te Paramaribo een gelukkige greep is, niet beantwoorden. Het wil ons voorkomen dat de planters daartoe niet zouden zijn overgegaan als zij daarin geen voordeel zagen.

**

Onder het hoofd: „Het gebruik van zonne-energie”, schrijft de N. R. Ct. van 28 Dec. Av.bl. A.:

„De Prawda” maakt melding van een bericht uit Tasjkent, volgens hetwelk het geophysische observatorium aldaar zijn proefnemingen van dit jaar met de accumulatie van zonne-energie voltooid heeft. Met instrumenten van K. G. Trofimof is het er in geslaagd de stralenenergie zonder concentratie van de stralen in warmte om te zetten. Een zonne-accumulator met een oppervlakte van 0.71 M². brengt op een helderen zomerdag 60 liter water van 18 gr. C. aan het koken, hetgeen een jaar-productie geeft van 16.000 liter water op een vierkanten meter accumulator.

Het observatorium heeft middelen gevonden ter

**Behangerij - Stoffeerdery
en Beddenmakerij
- Complete Meubilerij -
H. J. VAN AKEN
Van Aerssenstraat 249
Den Haag - Tel. 553576
5188**

isolatie van een zonnepanel, die, met een inhoud van 150M³, verwarmd tot 100 gr. C., eerst in een jaar tijds tot op de temperatuur van de lucht afkoelt. Daardoor is de toekomstige gebruiker van zonne-energie niet meer afhankelijk van den tijd van het jaar en van den dag, noch van de bewolking.

De rechtstreeksche toepassing van de zonne-energie is niet langer een fantasie, aldus het bericht. Het geophysische observatorium van Tasjkent heeft reeds een zonnekeuken en zonnebadhuis, die uitsluitend op zonne-energie werken. Ook heeft het een zonne-waterpomp. Men is doende, om de heele verzorging van het personeel van het observatorium op zonne-energie te organiseren. De kosten van 1 M³ apparatuur bedragen 12 roebel.

Te Samarkand is men bezig met proefnemingen met omzetting van zonne-energie in electriciteit.

Indien het bericht juist is, kan de vinding voor de tropen van zeer groot belang zijn.

**

Het Comité vliegtucht Nederland—Indië heeft op 28 December alhier een bijeenkomst gehouden waar de heeren De Vries en DeLaert een lezing hebben gehouden over luchtvaartmogelijkheden in Suriname.

In Suriname zal voorloopig nog geen luchtverkeer mogelijk zijn op een eenigszins behoorlijken financieelen grondslag. Maar hier ligt een groote taak op het gebied der cartografie. Belangrijke plannen inzake de grensbepaling zijn reeds uitgewerkt, doch moeten tengevolge van de depressie blijven rusten. Toch is dit gebied zeer belangrijk, vooral omdat het aantal experts en maatschappijen, welke goede cartografische opnamen kunnen maken, zeer beperkt is. Ook hier is het zaak ervaring op te doen en er „in te komen”.

Aan het slot van de bijeenkomst heeft prof. ir. W. Schermerhorn een voordracht gehouden over Cartografie met behulp van opnamen uit de lucht.

Spr. wees op de groote voordeelen hiervan en zette de moeilijkheden, waar men voor komt te staan, uiteen. Ook besprak prof. Schermerhorn uitvoerig verschillende methoden om deze moeilijkheden op te lossen. Wat Suriname betreft wees spr. vooral op de groote voordeelen welke lucht-fotografie kan bieden bij de grensbepaling en bij het samenstellen van een kadaster.

**

Het Corantijngebied is van ouds beschouwd als niet goudhoudend. In den loop der jaren heeft men telkens prospecties verricht, maar noch aan de Corantijn, noch aan den zijtak Nickerie zijn vondsten van eenige beteekenis gedaan. Uit Nickerie meldt men thans aan *De West* van 2 December, dat aan den bovenloop der rivier, aan de Falawatra, goud gevonden is door een kleine expeditie onder Jong Afat. Hij voerde 90 gram goud in Nieuw Nickerie aan. In aansluiting daaraan ontving het blad nog een telegram uit Nickerie, luidende: Ook Matapi Boven Corantijn goud Beck gisteren 154 gram. Dus bijna tegelijkertijd twee niet onaardige vondsten op geheel verschillende punten in het Corantijn-gebied.

**

De West van 5 December meldt: De goudproductie was dit jaar tot eind October ruim 216 kilogram, tegen 109 kilogram in hetzelfde tijdvak verleden jaar.

**

De West van 9 December schrijft: „De Demerara Argosy van 1 December bevat het volgende bericht, dat wij zonder commentaar overnemen, behoudens de veronderstelling dat men hier te doen heeft met Engelsche stroopers:

Sergeant Coppin, tevens douane-ambtenaar aan de Boven-Corantijn, is te Springlands aangekomen. Hij verklaart, dat de Hollandsche oever van de Corantijn thans bewaakt wordt door militairen van Paramaribo en dat zich een groot kamp bevindt aan de Lanna-kreek.

Personen, die zich van den Britschen oever naar den Hollandschen oever begeven, worden gewaarschuwd zeer voorzichtig te zijn. Kort geleden werd geschoten op vijf Britsche onderdanen, die per kano reisden. Slechts door een wonder konden zij den dood ontsnappen. De mannen landden aan den

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling

Zeer voordeelige prijzen
Grote keuze. Begrotingen gratis

Speciale afdeling van Kleding voor Heeren,
Dames en Kinderen

LOEB NOORDEINDE 107-109
DEN HAAG 5369

W. J. STOKVIS

Kon. Fabrik van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

SANITAIR

VERLICHTING

VERWARMING

Grootste sortering

Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Hofleveranciers Telefoon 112523 - Giro No. 31010

A. M. v. EMBDEN & Co.

SPUI 24 - DEN HAAG

IJZERWAREN

GEREEDSCHAPSKISTEN

EMAILLE GOEDEREN

5374

Glazenwasscherij -- Schoonmaak van huizen

VRAAGT TARIEVEN

Stichting „NAZORG”, Den Haag

Kantoor: Zomerweg 139 - Tel. 118436

Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338

Tel. 392179

5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

5373

CENTRALE VERWARMING GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING

Uw adres voor:

Edison-, Crystalphone-
en Philips-

Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 74. Tel. 113540

5373

UW HORLOGE

maken we voor f 3.— geheel schoon,
met 12 maanden schriftelijke garantie

J. v. WILLIGEN & ZONEN

HOEK PIET HEIN—ZOUTMANSTRAAT

5371

Voor verzending, opslag en emballeeren
Uwer bagage, wende men zich tot

Fa Boelhouwer, Kruyswijk & Balhuizen
Fijnjekade 25—35, Den Haag. Tel. 112190.

Tevens Motorboot- en Autosneldiensten naar en
van Noord-Holland, Utrecht, Groningen, Friesland,
Drente, Overijssel en Gelderland. 5386

Dit zijn Uwe adressen!!!

Britschen oever, doch de Hollandsche militairen vervoegden hen ook hier hardnekkig. Toen zij ingehaald waren, werden de mannen gedwongen de kano af te geven, welke de militairen medenamen naar den Hollandschen kant. De doodelijk verschrikte lieden moesten nu maar zien hoe zij verder de rivier afreisden. Hun namen zijn: Chin, Bill, Hamid, Sookram en Ramdaas.

**

Petroleum-onderzoek. Aan den heer S. M. Filipovich is voor een jaar vergunning verleend tot het doen van onderzoek naar de aanwezigheid van petroleum, in of op vier terreinen, onderscheidenlijk groot 2450 H.A., 21000 H.A., 16000 H.A., en 10550 H.A., waarvan het eerstgenoemde deel uitmaakt van den Atlantischen Oceaan en de overige gelegen zijn ten Oosten van de Corantijn.

**

Wij vestigen er de aandacht op dat de nieuwbenoemde Algemeene Rijksarchivaris, mr. R. Bijlsma, verscheidene artikelen in de West-Indische Gids heeft geschreven.

Curaçao

De nieuwe administrateur van financiën.

De N. R. Ct. bracht 3 dezer het bericht der aanstaande benoeming van den heer P. C. M. van der Drift, inspecteur der belastingen te Kerkrade, tot administrateur van financiën in Curaçao. Van andere zijde werd ons de juistheid van dit bericht bevestigd en wellicht is de benoeming reeds een feit, wanneer dit nummer van ons blad in handen van onze lezers komt.

De heer Van der Drift, Amsterdamer van geboorte, is een veertiger. In den mobilisatietijd moest hij zijn studien voor het notariaat opgeven, en ging later met verscheidene andere reserve-officieren over naar het dienstvak der directe belastingen. Sedert 1926 is hij inspecteur en sedert 1931 hoofd der inspectie in zijn tegenwoordige standplaats.

Verbetering.

Aan de aandacht van den welwillenden lezer zal het niet ontgaan zijn, dat ons vorig overzicht niet van drukfouten was gezuiverd. Wij verbeteren alleen de cijfers van de percentages der achterstallige inkomstenbelasting over de jaren 1927 tot 1931. Deze zijn: 1, 10½, 11,7, 3,4 en 14.

Mr. Bijlsma algemeen rijksarchivaris.

De benoeming van mr. Bijlsma tot opvolger van prof. Fruin zal ook den grasduinners in de bronnen der Curaçaosche geschiedenis veel genoegen doen. Immers, hij heeft hen aan zich verplicht door zijn beschrijving van het oud-archief van Curaçao, Aruba en Bonaire, en van de bovenwindsche eilanden.

Een spoedige beschrijving der archieven van 1828—1845 zij den nieuwen algemeenen rijksarchivaris aanbevolen.

Nieuwe postzegels.

Eenige weken geleden kregen wij brieven met opdrukpostzegels, die bij eersten indruk schenen de herleefde oude opdrukken van 2½ op 3 (rood op groen) te zijn. Het waren echter opdrukken 1½ op 2½. De *Amigoe* bericht, dat deze uitgaaf 12 Nov. l.l. buiten gebruik gesteld is met bevoegdheid tot inwisseling dezer zegels tot 31 December 1932. Als reden van deze intrekking geeft het blad op, dat den vorigen dag de geheele oplaag was uitverkocht.

Volgens *Het Vaderland* van 3 Jan. l.l. av. heeft zich hierbij een bijzonderheid voorgedaan, die het ontleent aan *De Philatelist*. De intrekking zou buiten het *Publicatieblad* niet zijn bekend gemaakt en daardoor eerst den 18den November l.l. door *De Curaçaosche Courant* ter kennis van het publiek gekomen zijn. Tot den 17den zouden deze zegels nog gebruikt zijn. De oplaag was 48000 stuks.

Autonomie.

In de raadsvergadering van 24 Oct. l.l. heeft de heer Henriquez bij de behandeling der nieuwe belastingvoorstellen het volgende gezegd, blijkbaar doelende op de niet-goedkeuring der begroting voor 1933, zooals die in Curaçao was vastgesteld, door de Kroon:

„De heer Eskes heeft eens in dezen Raad gezegd, dat wij het heft in handen hadden en dat wij moesten trachten het te behouden. Door omstandigheden, nog niet bekend, is ons dat heft uit de handen gerukt. Door verwijzing van de begroting 1933 naar de Kamer voor behandeling kan al onze kostbare tijd, daaraan gegeven, als verspild worden beschouwd.

Het lot van Curaçao is weer in handen van mannen, die het misschien best meenen met dit gebiedsdeel, maar die — hoe bekwaam ook op eigen terrein — hier nooit voet aan wal hebben gezet en dus de toestanden, waarover ze oordeelen moeten, slechts van hooren zeggen kennen.

Teneinde aan verandering daarvan mede te werken, acht ik het thans mijn plicht medewerking te verlenen aan bepaalde verhooging van belasting: hoe ongaarne ik daartoe ook overga”.

West-Indische kalender.

Met genoegen ontvingen wij weder deze oude getrouwe met de volgende plaatjes uit Curaçao:

Maart: de „Statendam” vaart de haven van Curaçao binnen.

Augustus: Willemstad. Otrabanda ten w. van de haven.

September: Geasfalteerde weg om het Schottegat, zeer mooi.

October: Willemstad. Het Concordiaplein.

November: Aruba. St. Nicolaasbaai. Het lossen van ruwe olie.

December: St. Eustatius. Benedenstad.

Uit den Verren Vreemde

Bij den jaarovergang.

Een slechte tijd waarin het niemand goed gaat. Ik heb gezocht naar de bevestiging voor 1932. Ik heb niet gevonden. De bewaarheid kan te zoeken zijn buiten het terrein van deze rubriek. De troost zou dan dicht bij te vinden moeten zijn. Doch ook hiervan is mij niets van groote betekenis gebleken.

De verstandhouding tusschen de volken en staten is er niet op verbeterd. Economisch is elk land meer op vereenzelving en zelfgenoegzaamheid bedacht geweest, dan op wereldgemeenschapszin. Politiek hebben de mogendheden hierin meegesleept, meer de nationale dan de internationale gedachte gediend. De leiders voelen met 't een en 't ander op den verkeerden weg te zijn, maar, in 't moeras verdwaald, weten zij geen uitweg.

De oude industrieën, tijdens den grooten oorlog tot stilstand gebracht of in krijgsmilieu herschapen, verloren toen de klandizie van de verre landen. Deze landen voorzagen daarom in eigen industrie-behoeften. Na het weerkeeren van den vrede hervatten de oude industrieën de productie als van ouds. Maar de verre klanten waren uitgeschakeld. Ophooping van voorraden. Opneming van geld in afwachting van den terugkeer der afnemers, die niet kwamen. De tegenstroom bracht daarentegen goederen uit de nieuwe industriegebieden, uit Rusland, uit Japan, naar de oude wereld, waar zij kwamen mededingen. 1932 heeft tot verheldering van het begrip wel wat medegewerkt, maar heeft het stelsel, den weg naar nieuwe, betere verhoudingen, niet weten aan te wijzen. Het productiegebied der industrie is verdubbeld. Het verbruiksgebied is hetzelfde gebleven, maar het verbruik is daar, door algemeene verarming, minder geworden. Het evenwicht voor deze nieuwe verhoudingen is door Locarno,

Genève, Ottawa, Ouchy nog niet gevonden. Deze namen wijzen er echter wel op dat er naar gezocht wordt.

Voor de wapenbeperking hebben de conferenties en besprekingen evenmin iets van beteekenis bereikt. Ook hier tegenstelling tusschen „theorie in het algemeen”, en „practijk voor eigen toepassing”. Duitsland stelde den eisch van gelijke rechten, steunend op het Versailles-verdrag zelf. Frankrijk houdt vast aan zijn eisch van verzekerde veiligheid en vindt hiervoor steun in ditzelfde verdrag. Maar groffer streep toch trok Japan door alle theoretische bespiegelingen voor ontwapening. In welke plooi de V. B. en de Ver. Staten hun vermaning aan Tokio ook zetten, Japan bracht Genève tot de overtuiging van zijn onmacht wanneer een lid van den V. B. zich niet aan het oordeel van Genève wenscht te storen. Helaas maakte Japan school. De Zuid-Amerikaansche staten spelen precies hetzelfde spel.

Die onmacht van den V. B. is ook elders en in ander opzicht gebleken. Stelliger en talrijker dan te voren zijn de klachten geworden over de slavernij in Abessinïë en Saoedië. In het eerste land worden slavenjachten in grooten stijl gehouden, die de slachtoffers leveren voor den slavenhandel in het rijk van den koning der koningen zelf, en, overzee, in Arabië. Hallé Sellasie en zijn ministers verzekeren (op Japanschen trant), dat zij niet beter wenschen dan de V. B.-gedachte te eeren, maar de omstandigheden dwingen hen in andere richting! En zij doen alsof er geen V. B. ware.

In Liberia scheen de wil van den V. B. meer uitwerking te hebben. Alleen vermag deze er echter niet veel. Samenwerking met de Ver. St. zou veel ten goede hebben kunnen uitwerken. Maar Genève en Washington hebben 't niet tot overeenstemming weten te brengen, zoodat de uitroeiing der slavernij ook in de negerrepubliek nog slechts theorie is.

Economische depressie, met ver strekkende gevolgen. Verscherpte nationale tegenstellingen, in stede van internationale toenadering. Oorlog in Oost en West, terwijl de ontwapeningsconferentie delibereerde. In het jaar waarin de 100-jarige herdenking plaats had kunnen hebben van de vereeniging voor afschaffing van de slavernij, een levendige handel in neger-slaven, in het land van een lid van den V. B. De parlementaire democratie verliest overal vertrouwen. In deze samenvatting zijn zoowat alle gebeurtenissen onder te brengen, die 1932 hebben gemaakt tot het jaar der teleurstellingen op elk gebied.

Maar er zijn toch eenige vraagstukken door 1932 als onopgeloste puzzles aan 1933 overgedragen, die hier nog een afzonderlijke vermelding vergen.

Blijven de hoofdfiguren in Sowjet-Rusland de overtuiging uitspreken, dat de ontwikkeling van volk en land op den goeden weg is, het bereikte resultaat doet echter eerder gelooven dat het vertrouwen der boeren in de collectivisatie geschokt is, en dat de industrie geenszins de uitkomsten oplevert, welke verwacht werden door de predikers van het 5-jaar plan. Dwingelandij beheerscht echter alles.

De 3de Rondetafel-conferentie te Londen heeft, vóór het afsluiten van het jaar, een oplossing gebracht, voor het vervormen van Britsch-Indië tot een federatieven staat. De Britsche pers uitte instemming met het zoo verkregen resultaat. Maar het invloedrijke Indische Congres en Gandhi hebben zich ertegen verklaard. De Indische vorsten staan er niet inschikkelijk tegenover. De tegenstelling tusschen Hindoe en Mohammedaan is niet opgeheven. De paria's worden door de hoogere kasten nog steeds als ongenaakbaren beschouwd. Engeland wenscht in elk geval de vertegenwoordiging naar buiten en de zeggenschap over leger en vloot aan zich te houden. 't Is door dit alles dus zeer twijfelachtig of de drie rondetafel-conferenties inderdaad iets hebben bijgedragen om de positie van Indië in de groote gemeenschap onder Britsche vlag op een nieuwen en beteren grondslag te regelen.

De Fransche koloniale politiek gaat, door herhaalde verwisseling van ministers, mank aan stabiliteit.

In Duitschland blijft, tusschen alle wenschen door, de eisch om weer een overzeesch afzet- en grondstoffen-gebied te krijgen aan de orde. Van waar moet de bevrediging van dit verlangen komen?

In en om Saoedië, het voormalige Hedchas, is bloedig gevochten. Men zegt, dat de overwinning van Ibn Saoed nu volstreden is.

Wil men, om met eenige goede toonaccorden te besluiten, toch ook enkele verblijdende vermeldingen?

De V. B. kreeg eenige nieuwe leden, onder deze Turkije en Irak, dat het eerste mandaatland is hetwelk als zelfstandige mogendheid lid van den V. B. is geworden. Naar verluidt, zou Syrië, thans onder Fransch mandaat, het voorbeeld binnenkort mogen volgen.

Na een verblijf van 6 jaren hebben de Amerikaansche landingstroepen de republiek Nicaragua verlaten. Blijken moet of de nieuwe president dier republiek orde en rust kan verzekeren.

Het incident en geschil over de Oostkust van Groenland is, door uitvoerige pleidooien voor het Hof te 's-Gravenhage, rijp gemaakt voor een oplossing.

Het petroleumgeschil Engeland-Perzië heeft te Genève eveneens kans op een vredelievende afdoening. Prins Leopold en prinses Astrid zijn vertrokken voor een reis door Congo.

De deelneming van Nederland en Indië aan de inter-

nationale tentoonstelling te Chicago schijnt zoo verzekerd, dat wij daar goed zullen uitkomen.

Bij de wetenschappelijke waarnemingen in het poolgebied, door stations van verschillende mogendheden neemt het Nederlandsche station in O. Groenland een plaats in, die ons land en onze natie tot eer strekt.

Op het gebied van verkeer door de lucht neemt Nederland ook in den verre vreemde een eereplaats in.

Zoo heb ik dan, zoekende, toch wel iets gevonden om 1933 met eenig optimisme in te gaan.

De laatste gang.

Begraven in den compagnies tijd.

Zwaardcroons zorgen.

Door de onzinnige opdrijving van de luxe bij begrafenissen, welke leidde „tot groote lasten van de dickmael arme weduwen en weesen” zag de Regeering zich reeds in 1658 genoodzaakt in te grijpen.

En terecht — aldus een medewerker van het „Bat. Nwsbl.” — want een 17-eeuwsche ter aarde bestelling hier te lande had meer van een publieke vermakelijkheid dan van een droeve plechtigheid.

Wie een begrafenistoet tegenkwam en trek had in een borrel, sloot zich aan en keerde mede terug naar het sterfhuis, waar een gastvrij onthaal hem wachtte; hij kon daar zijn hart ophalen aan een keur van spijzen, terwijl jenever, bier en wijn, rijkelijk vloeiden.

Het was dus alleszins begrijpelijk, dat de Overheid een boete van 25 rijksdaalders stelde op „het gaan binnen het lijkhuis” na afloop van de begrafenissen, en een zelfde bedrag eischte van hen „die de luyden noch sullen hebben beuient met schencken of voordienen van spysse, 't sy dattet de noders zijn of andere”, en van hem, die voor de deur geen afscheid hadden genomen.

Een gelijke straf stond op het uitnoodigen van vrouwen „tot het lijkhuis, behalve die van de maegschap en de naeste geburen” terwijl de aansprekers, die „de luyden niet gewaarschuwt”, hadden, werden gestraft met „deportement van den dienst”.

Die aansprekers waren Landsdienaren, voor wie een uitvoerige instructie was vastgesteld; zij werden benoemd door het college van Schepenen.

Hun taak bestond uit het rondbrengen van de dood- of begrafenissenbrieven, teneinde van den dood „alomme de weet te gaen doen”.

Zij behoorde de genoodigden in civiele en beleefted termen af te vragen of zij ter begrafenissen zouden komen en moesten in het algemeen hulp verlenen in het sterfhuis. Zij waren daar echter vrijgesteld van het rondbrengen van pinang, toebacks-pijpen e.d.

Een zeer belangrijk onderdeel hunner werkzaamheden was het „overluut oplesen, zonder haperen of ongeregeltheden” van de lijkrol. Deze rol was een document van beteekenis, zij stelde de rangorde in den stoet vast en dit was geenszins een overbodige maatregel, want de deelgenooten aan den uittocht ontzagen zich niet in het sterfhuis of in den stoet ten hevigste te krakeelen over hun plaats of zelfs hardgemeen te worden.

Dit hep zoo hoog, dat men in 1753 zelfs de tiels van de genoodigden nauwkeurig ging vaststellen, want ook hiervoor ontstond soms hoogloopende ruzie. Het Reglement op de lijkstatuën bevatte de volgende omschrijvingen:

Zijne Excellentie, den HoogEdelen, Groot Achtbaren Heere, Generaal over d'infanterie ten dienste van den Staat der Vereemgde Nederlanden en Gouverneur-Generaal van Nederlands India;

de WelEdelen, Groot Achtbaren Heer, Eerste Raad en Directeur Generaal van Nederlandsch India;

de WelEdelen Gestrengen Heer, Raad ordinair of extra ordinair van Nederlands India;

de WelEdelen Heer, praesident in den achtbaren Raad van Justitie deses casteele;

en dan had men nog: d'Edele Heer, d'Achtbare Heer, de Heer de Manhafte Heer (voor hoogere officieren), de Manhafte (voor lagere officieren), d'Eerwaarde Heer, d'Edele, Monsieur en d'Eersame. „Monsieur” waren de lagere ambtenaren, bijv. de „baas boekbinder ter generale secretary, winnende minder als 36 gulden.” Men ziet tot welke bespottelijke consequenties de zucht naar eer en luister kon leiden.

Ondanks alle verbodsbepalingen en reglementering ging men kalm door met het opvoeren van de weelde bij het begraven, want wie de boeten betaalde, kon ongestoord zijn gang gaan. Schril staken de rijke begrafenissen af bij die der arme, die slechts „zeer slegtjes onder de aarde gestoken” werden.

Hoe langer hoe doller werd het uiterlijk rouwbeetoon, steeds langer de rouwmantels, breeder de rouwbanden, grooter het aantal ornamentdragers, kwistiger de rouwkleeding en de versiering van 't sterfhuis.

Aanvankelijk werd de lijkstaf gedragen naar het kerkhof en volgde de stoet te voet, later gebruikte men lijkwagens en volgkoetsen en dit gaf alweer aanleiding tot „nodelose pompe”, waaraan „onmatige ongelden” werden besteed.

In 1714 overwoog de regeering, dat er een einde

Nagekomen Berichten.

|| VOOR GOEDE ONTVANGST ||

Waldorp

VRAAGT CONDITIËN

ING. BUREAU **radio**

RYSELBERGHE

• TEL. 113500 • TORENSTRAAT 136 • DEN HAAG •

TEL. 34963 • N. BINNENWEG • 264 • ROTTERDAM

5236

moest komen aan „de seer groote beswaarnisse” verbonden aan „het exces in de begrafenissen te deser stede omtrent het gebruiken van lange rouwmantels en lamphers of rouwbanden”.

De rouwmantels werden verhuurd, maar de verhuurders maakten het zoo bont, dat in 1693 het uitsluitend recht op het verhuren van rouwmantels werd toegekend aan de wed. M. Gadé, geb. Overduyn.

De huurprijs werd gesteld op 1½ Rksd. en alle vroegere verhuurders moesten binnen 14 dagen hun mantels inleveren bij de kerkmeesters, die ze keurden en ze daarna overdroegen aan de genoemde weduwe voor de helft van de huurpenningen gedurende den tijd van één jaar.

Eenige jaren later werd het recht op het verhuren van de rouwmantels, verdeeld tusschen twee behoeftige weduwen, ieder voor een bepaald ressort. „In cas van verlegentheit” moesten zij elkaar bijstaan „tot voordeel van de uytleenster”.

Tot de ornamenten, welke achter den doode werden aangedragen behoorden zijn degen, sporen, helm, handschoenen en wapenschild. Hoe hooger in rang de ornamentdragers waren, hoe deftiger.

Bij de begrafenissen van eenige leden van den Raad van Indië waren zulke voorname Landsdienaren als ornamentdragers opgetreden, dat bij de begrafenissen van een Gouverneur-Generaal geen voornamere dienaren daarvoor zouden kunnen worden gevonden.

Hier tegen kwam Gouverneur-Generaal Zwaardcroon op, uit vrees, dat zijn opvolgers hem anders van verzuim zouden beschuldigen in het handhaven van „het hooner bij uytstek aan deselve, soo in hun leven, als op de begrafenissen harer lijken competeerende.”

Om paal en perk te stellen aan het steeds toenemend aantal dragers werd in 1743 de volgende bepaling gemaakt: „Om de excessieve kosten die tot het dragen der lijken thans, volgens een oude

Iederen Woensdag Luchtmail naar Ned.-Indië!

gewoonte, die tot een wet gemaakt schijnt te worden, bij grote en kleynen moeten worden g'impudeert, voor den aanstaande te vermeyden, zal men veste lykdragers hebben uyt het garnisoen, die een ieder ten minsten ten getalle van twaalf sal moeten gebruiken en lykkoetsen om de lyken na de kerkhove te transporteeren."

Natuurlijk moest hier het aantal paarden voor de koets worden geregeld; dit varieerde van twee voor den gewonen man tot acht voor den Gouverneur-Generaal.

's Avonds mochten er echter geen soldaten worden gebruikt, de begrafenissen moesten overdag plaats hebben, behalve die van kinderen.

Kort en bondig heette het: „Alles, wat boven de zeven jaren oud is, zal bij dag begraven moeten worden. Dit voorschrift had tot gevolg dat het juist „du ton" werd 's avonds te begraven; de boete van 150 rijksdaalders had men er gaarne voor over.

Zoo'n stoet bij avond, beschenen door talrijke flambouwen, moet wel een luguber schouwspel geweest zijn, behalve dan voor de deelgenooten, die lustig hun pijp rookten.

Het was verboden om rouwkleeren te doen dragen door vrije bedienden of slaven; verboden was het ook de rijtuigen en tuigen der paarden met zwart laken te bekleden, ze zwart te vernissen of te schilderen en zwarte kussens en gordijnen in de rijtuigen te hebben.

„En nadien de kosten om de sterfhuyzen, dan wel die, waar uyt een lijk zal worden ten grave gebracht, met rouw te behangen te hoog op stok loopen, en als overtollig zijnde, mede geretrancheerd dienen te werden", mochten alleen „de zijkamer met de deuren derzelve, dan wel een ander vertrek, waer uyt de lijken der leden van de hooge Regering, derselver vrouwen, weduwen of kinderen zullen ter aarde besteld werden, zo mede de voordeur van het huys met zwart werden behangen; maar daar en tegen zullen alle en iegelijk, buyten meergemelde Regeering, alleen de vensters van de lijkkamer met de voordeur der sterfhuyzen met zwart mogen behangen, zonder dat, wie hij ook zij, de schutels, tafels, spiegels, kasten en verdere meubels in den rouw moge steken, op poene van hondert rds. boete.

Uit het Reglement op de begrafenissen te Batavia, opgenomen in de *Javasche Courant* van 1 Juli 1846 blijkt, dat zelf toen toen de dwaze en buitensporige begrafenissegebruiken in zwang waren.

Onlangs al het uiterlijk vertoon, had een begrafenisse niets plechtigs; de lange slepende rouwmantels, de lampers of rouwsluiers, die van den hoed afhingen en zes el lang waren omhulden den stoet in een wolk van stof, welke den voorbijganger hinderde, wat deftig werd geoordeeld.

Het was geen ongewoon gezicht, dat de dragers, die verborgen waren onder het kleed, dat de kist bedekte, zoo af en toe hun vrachtje neerzetten om onder genoegelijken kout even uit te blazen.

Geluklijk, dat de hoofdpersoon van zoo'n tragische comédie, er geen actieve rol meer in hoefde te vervullen.

(Deli Courant 16-12-'32).

Boekaankondiging.

De firma S. Ferwerda v.h. J. Juchter, Vischmarkt 17-19 te Groningen, in Uitzetten, Lingerie e.d. artt., zond ons, ter aankondiging toe, een boekje: „Het huwelijksuitzet voor Indië", samengesteld naar gegevens, welke de fa. van hare relatien in den Archipel betrokken heeft. Het boekje ligt ter inzage op onze leestafel en is bij de firma franco te verkrijgen, na toezending van 25 ct. aan postzegels.

„Draaikolk".

Alles is vergankelijk. Die zekerheid kan ons troosten bij het doormaken der huidige wereld-crisis, welke dus óók haar vergankelijkheid zal bewijzen. Intusschen is een overzien van wat zich voltrekt, velen moeilijker. „Draaikolk", een pas verschenen werk, laat het wereldbeeld van vele kanten zien; partijwezen, politiek, goederen, financiën, een beschouwing van welhaast elke natie afzonderlijk... alsook de crisis in de menschelijke mentaliteit.

Elke lezer, die zijn geest verrijken wil, schaffe zich dit grondig doorwrochte werk via zijn boekhandelaar aan. Schrijver is D. van Elsas, Den Haag, lid van „Oost en West."

Opdat niemand zegge „ik heb het niet geweten".

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's Gravenhage.

Egypte-film.

Kennisgeving, dat op Woensdag 18 Januari 1933 des avonds 8 uur in de groote zaal van het Excelsior-Gebouw, Zeestraat 57b alhier, zal worden vertoond: „De Egypte-film van de Stoomvaart Mij. „Nederland", gevolgd door de film voorstellende: „De reis van den Kroonprins van België 'door Bali'".

Leden en begunstigers(sters) hebben met één huisgenoot toegang op vertoon van hun lidmaatschap-tevens contributiekaart 1932-1933.

De secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Apeldoorn.

25 Januari, 8 uur: „La Bordelaise", dr. W. G. N. v. d. Sleen over:

Aruba — Bonaire — Curaçao met lantaarnplaten en films.

De cursus door dr. v. d. Sleen voor onderwijzers en belangstellenden in „Kunst en Genot", Kanaalstraat 20, zal gehouden worden op: Donderdagen: 9, 23 Februari, 2, 9, 16 Maart, en Woensdag 22 Maart, telkens van 19-20½ uur.

Nog enkele kaarten te verkrijgen bij: J. C. Baars, secretaris Jagersweg 42. Telefoon 4027, postgiro 93038.

N.B. Contributiebetaling kan plaats hebben per giro tot 15 Februari; daarna volgt inning met 10 ct. verhooging.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden, die in Ned.-Indië verblijven, worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10-12 en van 2½-4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Aan de afdeelingbesturen.

Art. 5 Huish. Reglement der Vereeniging.

Elk afdeelingbestuur zendt jaarlijks vóór den 20en Januari aan het Hoofdbestuur een alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van iedere contributie of bijdrage en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk afdeelingbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur:

a. het verslag over het afgelopen jaar, met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeelingen in het leven te roepen;

b. een geldelijke afrekening;

c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenschte te zien;

d. een kandidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal kandidaten voor de mogelijke voor de afdeeling openvallende plaatsen in het hoofdbestuur.

VAN DE REDACTIE.

H. F. Tillema.

De bekende vorschier op hygiënisch gebied, schrijver van vele werken over het leven en wonen van den inlander in den archipel, de heer H. F. Tillema, is dezer dagen per „Kota Agoem" hier te lande teruggekeerd van de derde reis naar Nederlands-Indië, welke hij, na zich in Nederland gevestigd te hebben, maakte.

Ditmaal werd uitsluitend Borneo bezocht, lange maanden vertoefde de reiziger en onderzoeker, aan wien de lezers van het Koloniaal Weekblad wederom zulke belangwekkende reisbrieven danken, onder de Dajaks.

De redactie roept hem een hartelijk welkom toe bij zijn terugkeer in het vaderland.

Stoomvaart Maatschappijen „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd".

Ingaande Januari 1933 zijn de passagetarieven naar Nederlands-Indië belangrijk verlaagd, in het bijzonder voor de 1e en 2e klasse.

Luchtpost uit Indië.

Blijkens mededeeling van de Indische postadministratie heeft het retourvliegtuig „Ijsvogel" van den Holland-Indië-dienst 223 K.G. 070 G. post aan boord, bestemd voor Nederland.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 5 Januari van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken werd 302 K.G. 864 G. bruto luchtpost verzonden, met een netto gewicht van 269 K.G. 453 G.

De zending bevatte: 575 briefkaarten en postwissels, 14397 brieven t/m 5 gram, 1537 brieven t/m 10 gram, 2772 stuks zwaarder dan 10 gram, 156 drukwerken, akten en monsters zwaarder dan 5 gram, 3500 stuks bestemd voor buitenlandse bestemmingen, tezamen 22937 stuks, benevens 1 postpakket met een bruto gewicht van 2 K.G. 300 G.

Radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië.

Gedurende de maand December 1932 werden in totaal 280 gesprekken gevoerd, waarvan er 114 in Nederland en 166 in Indië werden aangevraagd.

Van de hier te lande aangevraagde gesprekken hadden er 91 betrekking op zakelijke en 23 op familie-aangelegenheden. Voor Indië bedroegen deze getallen resp. 114 en 52.

In totaal werden 195 gesprekken van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 83 en in Indië 112 werden aangevraagd.

In het radio-telefoonverkeer Europa-Ned.-Indië via Nederland werden in December in totaal 11 gesprekken gevoerd, n.l. met België 2, Engeland 4, Frankrijk 2, Oostenrijk 1, Polen 1, en Zwitserland 1.

Commissariaat voor Indische Zaken.

Uitzending voor 's Lands dienst in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

- leeraar Nederlandsch;
- leerares Nederlandsch, tevens in het bezit van de hoofdakte;
- leeraar geschiedenis;
- leeraar aardrijkskunde;
- leeraar Fransch (doctoraal diploma of akte B);
- predikant bij de Protestantische Kerken.

Zij, die voor uitzending voor één dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, Afdeeling B, Eerste Bureau.

Koninklijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart

Maatschappij.

Het vervoer op de luchtlijnen was in November bevredigend en beter dan in October.

Op 1 November werd de dienstregeling van den Westmoesson ingesteld, waarbij het vertrek van de midcagvlucht tusschen Batavia en Bandoeng evenals vorige jaren vervroegd werd.

Vervoerd werden in totaal 1083 luchtreizigers, als volgt verdeeld:

Batavia—Bandoeng	267
Bandoeng—Batavia	285
Batavia—Semarang—Soerabaja	153
Soerabaja—Semarang—Batavia	121
Batavia—Palembang—Singapore	24
Singapore—Palembang—Batavia	33
Batavia—Palembang—Pakanbaroe—Medan	24
Medan—Pakanbaroe—Palembang—Batavia	27
Speciale en rondvluchten	149

Totaal 1083

Ongeveer de helft van de passagiers reisde op de goedkope heen- en weerbiljetten.

Het vrachtvervoer bedroeg in November 4040 K.G. het postvervoer 1533 K.G. of rum 107.000 brieven, en het luchtpostpakket vervoer 122 K.G.

De strooivluchten blijven nog steeds zeer gewilde reclame en in November werden in Bandoeng, Batavia en Medan 8 vluchten gemaakt, waarop 700.000 biljetten werden uitgeworpen.

St. Nicolaas maakte in 1932 ook van de K.N.I.L.M. gebruik en kwam per vliegtuig in Batavia aan onder groote belangstelling van een enthousiaste kinderschaar, die op het vliegveld zijn komst verbeidde. In de hangar op Tjilitan werden met milde hand verrassingen aan de kinderen uitgedeeld.

Begunstigd door een straffen Westenwind vloog op 8 December de PK-AFA in 1 uur 58 min. van Batavia naar Semarang.

Waarschijnlijk mede door de tariefsverlagingen, welke 1 November werden ingevoerd, is de belangstelling in het reizen per K.L.M. stijgende. Van alle landen, die op de route naar Holland worden aangedaan, komen regelmatig aanvragen binnen en het is den laatsten tijd zelfs eenige malen voorgekomen, dat passages moesten worden geweigerd.

Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië.

Voor den dienst in Ned.-Indië is bestemd: J. v. Baal, als administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur.

In Nederland aangekomen verloftogangers.

J. M. Vader, onderl. d. Inf. Rijswijk (Z.H.), Guido Gezellestraat 79; C. C. Küpfer, kap. inf., Amsterdam, Parnassustraat 30; ir. M. P. Pattist, kap. art. Den Haag, Vlierboomstr. 407; E. J. G. te Roller, 1e luit. Genie, Den Helder, Pr. Hendriklaan 7; F. J. van Nues, 1e luit. inf., Den Haag, Seinpostduin 24; J. v. Engelenburg, off. v. gez. 2e kl., Den Haag; Pr. Hendrikpl. 10; M. A. Jansen, kap. inf., Den Haag, Ieplaan 9, dr. Ch. J. Blok, Mil. Apoth. 2e kl., Amsterdam, v. Breestraat 49; L. H. Simons, off. v. gez. 2e kl. Rotterdam, 's-Gravendijkwal 12; E. J. Roelofs 1e luit. inf., Den Haag; Hollanderstraat 9, S. Goossens, Amsterdam, Zaanstraat 57 huis; J. Braskamp, onderluit. apoth. ass., Zutphen, Berkelsingel 64; F. B. van Straalen, 1e luit. inf., Den Haag, Weimarstraat 28; J. A. Chamot, 1e luit. inf., Breda, St. Janstraat 25; dr. J. H. Bolhuis, off. v. gez. 1e kl., Haren (Gr.), Villa Johanna.

J. A. van der Toorn, 2e off. b.d. Gouv. Marine, Corn. Jolstraat 8, Scheveningen; W. Keilman, adj. controleur b.d. diens; der Landelijke Inkomsten, Regentesselaan 54, 's-Gravenhage.; C. J. Overbeeke, schoolhoofd b.h. O.W.L.O., Noordstraat B 12, Axel.

Slotboom
ZEESTRAAT h. BAZARSTRAAT

ANNO 1802 5096
SPECIALITEIT: CENTRALE VERWARMING MET OLIESTOOK-INRICHTING

ADRESVERANDERINGEN.

A. de Jong, hoofdopzichter bij de S.S., Dubbel-dam, Burg. Jaslaan 4; R. J. Zuidema, mulo-onderwijzer, Schiedam, Rotterdamsche Dijk 40; dr. H. K. Scheffer, officier van gezondh. 2e kl., 's-Gravenhage, Jacob Hopstraat 10; P. H. v. Altena, teeken-constructeur bij de S.S., Rijswijk (Z.H.) Tulpstraat 111; W. Lehnhausen, werktuigkundige bij het dept. der B.O.W., 's-Gravenhage, Eschdoornstraat 73; ir. A. Tj. de Groot, leeraar bij de H.B.S. te Semarang, Zutphen, Deventerweg 76; R. F. H. Weley, opzichter 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., 's-Gravenhage, Prinssestraat 32; N. Halie, gedipl. gezaghebber 1e kl. B.B., Utrecht, Nachtegaalstraat 29; K. E. A. Ettinghaus, teekenaar 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Wiesbaden (Dld.) Dotz Heimerstrasse 100 I; ir. J. C. K. v. Toorenburg, ing. 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Arnhem; v. Ruysdaelstraat 2; drs. W. Reyseger, accountant 3e kl. bij den Gouv. Acc.-dienst, 's-Gravenhage, Beukstraat 153; J. C. Kuyl, technisch ambtenaar 2e kl. P.T.T., Haarlem; Ripperdastraat 20 rood; A. F. Smits, adj.-controleur bij de belastingen, 's-Gravenhage, Fahrenheitstraat 409; J. de Goederen, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Thomsonlaan 164; L. A. Jordaan, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 12; C. de Neef, gezaghebber bij de Gouvernements-Marine, 's-Gravenhage, L. v. Meerdervoort 325; mej. B. Timmersma, 1e commies bij de Staatsspoor op wachtgeld, 's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 94; A. J. Pietersz, werktuigkundig teekenaar bij het Marine-établissement te Soerabaja, Amsterdam, Alb. Neerhuysstraat 361; L. W. A. Franken, uitvoerder op particulier verband bij het baggerbedrijf, Amsterdam-Z., Amstellaan 24 III; mr. B. v. Haafden, adj. insp. van Financiën, Bergen (N.-H.), Meerwijklaan 6; G. M. Brinkman, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, v. Kinsbergenstraat 113; C. de Vries, tijd. wnd. controleur 1e kl. P.T.T., Apeldoorn, Koningstraat 17; mevr. M. J. Chr. de Vries, geb. Teuwisse, controleur 2e kl. P.T.T., Apeldoorn, Koningstraat 17 J. L. Graven, 1e luit. der inf., 's-Gravenhage, Wielewaalplein 2; R. W. A. v. d. Mull, commies 1e kl. P.T.T., Arnhem, Hommelscheweg 282; J. H. M. Blogg, kap. der inf., Parijs, Maison Proust, 68 Rue des Martyrs; mevr. C. A. Wessel, controleur 2e kl. P.T.T., Adelboden (Suisse), Grand Hotel; ir. L. S. Madarasz, ingenieur 2e kl. B.O.W., Velp (Gld.), Pinkanbergerweg 3; J. A. Rodbard, leider van den leergang voor de Zeevaartkunde te Batavia, 's-Gravenhage, Wildhoeflaan 29; ir. W. J. R. Lanzing, ing. 2e kl. bij den Dienst van den mijnbouw, 's-Gravenhage, v. Weede v. Dijkveldstraat 21; ir. Th. N. Hellemans, hoofdingenieur b.d. dienst v. Waterkracht en Electriciteit, Amersfoort, Utrechtscheweg 135; J. A. v. Oosterzee, architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., 's-Gravenhage, Laan van Meerdervoort 415; mr. C. Albricht, w.n. adjunct-insp. van Financiën, Amsterdam, Legmeerstraat 19; mevr. J. J. M. Verlaak, mulo-onderwijzeres, Graubunden (Zw.), Leuzerheide See Hotel Kulm; A. G. Schobben, controleur 1e kl. P.T.T., Hilversum, Graaf Florislaan 18; M. Oomen, schoolhoofd bij het O. W. L. O., Zwolle Deventerstraatweg 29a; W. E. Hermans, controleur 1e kl. P.T.T., Oegstgeest, Nassaulaan 47; L. Spier, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Jan van Nassaustraat 67; J. van Haarlem, onderwijzer in de gymnastiek en het schermen voor het politiepersoneel te Soekaboemi, Haarlem, Pijntorenstraat 19; mej. C. L. Bonnaet, Gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, Naarden, Kooijlaan 1; F. Avontuur, technisch ambtenaar 1e kl. P.T.T., Amsterdam, van Ostadelaan 48; ir. J. P. Spruit, beroepsassistent bij de Geneesk. Hoogeschool te Batavia, Amsterdam, Keizersgracht 235; J. Zikken, schoolhoofd bij het O.W.L.O., Apeldoorn, Gardenierslaan 15; E. J. Wind, opperhoutvester bij het Boschwezen, 's-Gravenhage, Ieplaan 27.

WILDHANDEL
Lange Lakenstraat 24, Haarlem — Telefoon 15672
J. VAN WAARD

Wild en Gevogelte. Eieren uit eigen Hoenderpark, wat dagelijks is te bezichtigen te Vijfhuizen. Beleeft aanbevelend, **J. VAN WAARD.** 5324
Hooren en bezorgen zonder prijsverhoging.
Leden van Oost en West 5 procent korting.

Gemeubileerde Landhuisjes te huur
op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE

in voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

Rusthuis „MON REPOS” Juliana van Stolberglaan 78 Den Haag — Tel. 720444
Biedt ruime gelegenheid voor opname van rustbehoevende, herstellende en bedlegerige patiënten. Deskundige verpleging en geneeskundige hulp aan het huis verbonden. Overigens keuze geneesheer vrij. **Dag en nacht** verpleging. Prospectus wordt op aanvraag gezonden. 5120

Wees vlijtig bij uw werk, maar niet „razend” teenen trappen. Te veel ambitie kan den indruk vlijtig, want dan kunt ge licht op iemands anders wekken, dat ge tekort schiet in bekwaamheid en dit op die manier tracht te bedekken. Vlijt dient te worden aangewend, in combinatie met één andere eigenschap. — intelligentie. (De Zakenwereld).

venhage, Prinssestraat 32; N. Halie, gedipl. gezaghebber 1e kl. B.B., Utrecht, Nachtegaalstraat 29; K. E. A. Ettinghaus, teekenaar 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Wiesbaden (Dld.) Dotz Heimerstrasse 100 I; ir. J. C. K. v. Toorenburg, ing. 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Arnhem; v. Ruysdaelstraat 2; drs. W. Reyseger, accountant 3e kl. bij den Gouv. Acc.-dienst, 's-Gravenhage, Beukstraat 153; J. C. Kuyl, technisch ambtenaar 2e kl. P.T.T., Haarlem; Ripperdastraat 20 rood; A. F. Smits, adj.-controleur bij de belastingen, 's-Gravenhage, Fahrenheitstraat 409; J. de Goederen, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Thomsonlaan 164; L. A. Jordaan, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 12; C. de Neef, gezaghebber bij de Gouvernements-Marine, 's-Gravenhage, L. v. Meerdervoort 325; mej. B. Timmersma, 1e commies bij de Staatsspoor op wachtgeld, 's-Gravenhage, Laan v. Meerdervoort 94; A. J. Pietersz, werktuigkundig teekenaar bij het Marine-établissement te Soerabaja, Amsterdam, Alb. Neerhuysstraat 361; L. W. A. Franken, uitvoerder op particulier verband bij het baggerbedrijf, Amsterdam-Z., Amstellaan 24 III; mr. B. v. Haafden, adj. insp. van Financiën, Bergen (N.-H.), Meerwijklaan 6; G. M. Brinkman, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, v. Kinsbergenstraat 113; C. de Vries, tijd. wnd. controleur 1e kl. P.T.T., Apeldoorn, Koningstraat 17; mevr. M. J. Chr. de Vries, geb. Teuwisse, controleur 2e kl. P.T.T., Apeldoorn, Koningstraat 17 J. L. Graven, 1e luit. der inf., 's-Gravenhage, Wielewaalplein 2; R. W. A. v. d. Mull, commies 1e kl. P.T.T., Arnhem, Hommelscheweg 282; J. H. M. Blogg, kap. der inf., Parijs, Maison Proust, 68 Rue des Martyrs; mevr. C. A. Wessel, controleur 2e kl. P.T.T., Adelboden (Suisse), Grand Hotel; ir. L. S. Madarasz, ingenieur 2e kl. B.O.W., Velp (Gld.), Pinkanbergerweg 3; J. A. Rodbard, leider van den leergang voor de Zeevaartkunde te Batavia, 's-Gravenhage, Wildhoeflaan 29; ir. W. J. R. Lanzing, ing. 2e kl. bij den Dienst van den mijnbouw, 's-Gravenhage, v. Weede v. Dijkveldstraat 21; ir. Th. N. Hellemans, hoofdingenieur b.d. dienst v. Waterkracht en Electriciteit, Amersfoort, Utrechtscheweg 135; J. A. v. Oosterzee, architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., 's-Gravenhage, Laan van Meerdervoort 415; mr. C. Albricht, w.n. adjunct-insp. van Financiën, Amsterdam, Legmeerstraat 19; mevr. J. J. M. Verlaak, mulo-onderwijzeres, Graubunden (Zw.), Leuzerheide See Hotel Kulm; A. G. Schobben, controleur 1e kl. P.T.T., Hilversum, Graaf Florislaan 18; M. Oomen, schoolhoofd bij het O. W. L. O., Zwolle Deventerstraatweg 29a; W. E. Hermans, controleur 1e kl. P.T.T., Oegstgeest, Nassaulaan 47; L. Spier, controleur 1e kl. P.T.T., 's-Gravenhage, Jan van Nassaustraat 67; J. van Haarlem, onderwijzer in de gymnastiek en het schermen voor het politiepersoneel te Soekaboemi, Haarlem, Pijntorenstraat 19; mej. C. L. Bonnaet, Gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, Naarden, Kooijlaan 1; F. Avontuur, technisch ambtenaar 1e kl. P.T.T., Amsterdam, van Ostadelaan 48; ir. J. P. Spruit, beroepsassistent bij de Geneesk. Hoogeschool te Batavia, Amsterdam, Keizersgracht 235; J. Zikken, schoolhoofd bij het O.W.L.O., Apeldoorn, Gardenierslaan 15; E. J. Wind, opperhoutvester bij het Boschwezen, 's-Gravenhage, Ieplaan 27.

BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.
ZWEI HERZEN UND EIN SCHLAG.

In de hoofdrollen Lilian Harvey en Wolf Albach-Retty.

Victor is de ziel van het elegante, internationale Riviera-hotel, raadgever van besluiteloze gasten, geldschietter van hen, die tijdelijk in verlegenheid zitten; het volmaakte type van den handigen oberkellner, Victor wordt echter door een stil verdriet

Mutatiestaat van 4 tot 11 Januari '33

Nieuwe Leden:

I. Goesti Agoeng Poetoe Djilantik Anaq Agoeng, Boeleng-Singaradja. Bali.

Adresveranderingen:

Mejuffrouw B. van Maarseveen, van: Hilversum, naar: Amsterdam, Frans van Mierisstraat 118.
C. A. Jorissen, van: Apeldoorn, Graaf van Lijndelaan 1, terug naar: Den Haag, van Boetzelaerlaan 157.
Mr. W. A. Boots, Ass.-Resident, van: Digoel, naar: Den Haag, Sportlaan 14.
D. J. K. Mac Gillavry, Ass.-Resident, van: Batoe-Radja, naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan

gekweid, waarvan niemand, behalve zijn oom Moritz, die reeds vijftig jaar in hetzelfde hotel de rol van piccolo vervult, iets weet, want hij bevindt zich in precies dezelfde situatie — beiden zijn getrouwd.

En reeds nadert het noodlot; Jenny Müller, wier tooneelnaam Ria Bella is, heeft haar komst telegrafisch aangekondigd en Moritz weet dat dan Adèle, zijn wederhelft, ook meekomt. Victor's eenjarig huwelijk was meer stormachtig dan harmonisch geweest en nu wil zij in hotel „Beau Séjour” komen, om — daarvan is Victor overtuigd — nieuw onheil te stichten, want Jenny is temperamentvol, excentriek, kortom „stapel”, maar lief, gelijk haar vereerder, de dikke hertog van Auribeau, uitroept als hij Jenny's reisplan verneemt. Juist nu wil zij afreizen, terwijl ze over acht dagen in het cabaret „De Paradijsvogel” première heeft. Jenny Müller is n.l. eergierig. De kleine artieste uit een vierderangs cabaret moet en zal onder beschermheerschap van den hertog een beroemde Ria Bella worden.

Jenny zal, op advies van een advocaat, Victor provoceren, want als hij haar één oorveeg geeft, zal zij op grond daarvan gescheiden worden. Maar Victor komt er achter, hij verdraagt Jenny's onhebbelijkheden met engelengeduld. Woedend reist ze tenslotte met den hertog naar Parijs terug, om er een Amerikaanschen manager te ontmoeten, die Ria Bella tot een beroemdheid moet bombarderen. Maar Victor geeft het niet op. Hij wordt hofmeester bij den hertog, die zoo verliefd op Jenny is, dat hij haar wil trouwen. Na de première zal de verloving afgekondigd worden en, om een succes te garandeeren, noodigt de hertog zijn vrienden tot bijwoning van de première uit. Jenny weet nog niets van de huwelijksplannen van haar beschermheer, maar Victor denkt, dat zij haar jawoord heeft gegeven, en reist teleurgesteld af. Jenny, die eigenlijk alleen van Victor houdt, is troosteloos en Moritz belooft, Victor terug te halen.

Het elegante theater is uitverkocht, maar met wat voor publiek! Ontzettend. Moritz heeft de werkloozen onder het hotelpersoneel gemobiliseerd en koks, kamermeisjes, schoonmaaksters en kellers vullen de zaal. Onthutst zien de heeren van de Jockeyclub op het lawaaiërige publiek neer. De hertog is radeloos. Trillend van angst verschijnt Ria Bella onder gejoel voor het voetlicht. Het wordt een fiasco, het publiek fluit, brult en hoonlacht. Op het laatste oogenblik verschijnt Victor en nu hervindt Jenny haar zelfvertrouwen.

Namen en adressen der Afdelings-secretarissen.

- Amsterdam: L. D. Petit, Van Breestraat 21.
- Amersfoort: Mr. E. H. Bergsma, Huygenslaan 7.
- Arnhem:
- Apeldoorn: J. C. Baars, Jagersweg 42.
- Bergen op Zoom: C. Sitsen, Antwerpsche Straat 28.
- Breda: E. W. v. Vegchel, Ginnikenweg 119.
- Curaçao: H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad.
- Deventer: Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1.
- † Gooi: A. Hoogesteger, Bisonlaan 4, Hilversum.
- Groningen: Mr. J. Feitsma, Heerestraat 79.
- Den Haag: J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12.
- Haarlem: H. P. Deinum, Van Hogendorpstraat 3.
- Leiden: Mr. E. Rijke, Witte Rozenstraat 20.
- Nijmegen: Mevr. M. R. S. Bleckmann—Hoogenstraaten, Berg en Dalsche weg 134.
- Suriname: M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo.
- Rotterdam: F. A. Vervloet, Westersingel 87.
- Twente: J. J. Hansma, Groen van Prinstererlaan 37.
- Enschede.
- Utrecht: Mevr. L. P. v. d. Wijk—v. d. Haar, Hieronymusplantsoen 8.